

REGION DOLNY ŚLĄSK

NR 3 • LISTOPAD 1998
ISSN 1506-29-29

STOWARZYSZENIE NA RZECZ
PROMOCJI DOLNEGO ŚLĄSKA

DOLNY ŚLĄSK 1999

Region dziś i jutro

Dzisiaj za Dolny Śląsk uważa się południowo-zachodni region Polski, zajmujący powierzchnię 18 871 km kw., ze stu sześćdziesięcioma dwoma gminami, zamieszkały przez blisko 3 miliony mieszkańców. Administracyjnie składa się on z czterech województw: jeleniogórskiego, legnickiego, wałbrzyskiego i wrocławskiego. Ich wojewodowie jeszcze przed wyborami podpisali porozumienie o współpracy we wdrażaniu reformy terytorialnej kraju.

Decyzje o nowym podziale administracyjnym Polski sprawiły, że od 1 stycznia przyszłego roku poszerzą się dotychczasowe, formalne granice Dolnego Śląska, który będzie stanowił województwo dolnośląskie. Do regionu – w świadomości lokalnej nadal szerszego niż na przyszłej mapie wojewódzkiej kraju – zostaną przyłączone gminy, będące przed 1975 r. częścią województwa wrocławskiego. Z obecnego województwa leszczyńskiego do województwa dolnośląskiego dołączą gminy Jemielno, Góra, Niechlów i Wąsosz, które wspólnie utworzą powiat górowski. W skład nowego województwa dolnośląskiego wejdzie też część dotychczasowego województwa kaliskiego – gminy Dziadowa Kłoda, Międzybórz i Syców, które powiększą powiat oleśnicki.

W ten sposób do Dolnego Śląska wraca obszar ponad 1070 km kw., zamieszkały przez około 66 tys. ludzi. Województwo dolnośląskie będzie miało – w zaokrągleniu – obszar 20 km kw., a liczyć będzie 3 mln mieszkańców.

Nowe województwo dolnośląskie będzie zamieszkiwane przez 7,7 proc. ludności kraju i będzie pod względem liczby mieszkańców piątym regionem Polski. Pod względem powierzchni (6,4 proc. terytorium Polski) znajdzie się na siódmym miejscu. Największymi powiatami będą: kłodzki (1643 km kw.), bolesławiecki (1303 km kw.) i wrocławski ziemski (1116 km kw.), a najmniejszymi: legnicki grodzki (56 km kw.), wałbrzyski grodzki (85 km kw.) i jeleniogórski grodzki (88 km kw.). Do najliczniejszych powiatów regionu będą należały: wrocławski grodzki, kłodzki i świdnicki, zaś najmniej mieszkańców żyje w przyszłych granicach powiatów: milickiego, górowskiego i strzelińskiego. Będzie to region zaludniony gęściej niż wynosi średnia krajowa. Na jednym kilometrze kwadratowym Dolnego Śląska będzie mieszkać średnio 150 mieszkańców (przy wskaźniku 124 mieszkańców na 1 km kw. Polski).

Dolnoślązacy pod względem przedsiębiorczości gospodarczej znajdują się na trzecim miejscu w kraju. Na 1000 mieszkańców przypada tu 120 podmiotów gospodarczych. Aktualnie w granicach przyszłego województwa zarejestrowanych jest ponad 200 tys. podmiotów gospodarczych, z czego zdecydowana większość to sektor prywatny. Jednak wśród potentatów gospodarczych regionu nadal przeważają jednak państwowe giganty. Pierwszą dziesiątkę najbogatszych (osiągających najwyższe przychody) firm regionu tworzą: KGHM Polska Miedź w Legnicy, Elektrownia Turów w Bogatyni, Polifarb Cieszyń-Wrocław S.A., Polar S.A. we Wrocławiu, Gant S.A. w Legnicy, Zakład Energetyczny Legnica S.A., Zakład Energetyczny Wrocław S.A., Rokita S.A. w Brzegu Dolnym, Mercus PHP w Polkowicach i Hutmen S.A. we Wrocławiu. Przy olbrzymim potencjale gospodarczym regionu nasze województwo zajmować będzie jednocześnie niechlubne piąte miejsce pod względem skali bezrobocia. W połowie tego roku w przyszłych granicach województwa żyło ponad 150 tys. zarejestrowanych bezrobotnych (wskaźnik 12,3 przy średniej krajowej stopie bezrobocia 9,8). Pomoc w zwalczaniu bezrobocia staje się więc dla większości nowych władz samorządowych jednym z głównych ich zadań.

Wielce pocieszające jest natomiast to, że pod względem dochodów gmin jesteśmy w zdecydowanej czołówce, co dobrze świadczy o samorządowych władzach. W ub.r. średni dochód samorządowy liczony na jednego obywatela regionu wyniósł 1133 zł, co plasuje Dolny Śląsk na drugim miejscu w kraju. Po Mazowszu. Oznacza to jednak również, że trudno będzie liczyć na duże subwencje wyrównawcze ze strony rządu. Łączny dochód

gmin dolnośląskich w 1997 r. wyniósł 3 mld 382 mln zł, a suma wydatków przekroczyła 3 mld 467 mln zł. Najbardziej dochodowymi powiatami byłyby dzisiaj (jak to będzie w przyszłym roku – nie do końca jeszcze wiadomo, bo źródła i zasady finansowania powiatów i województw nie zostały jeszcze ostatecznie ustalone): polkowicki, zgorzelecki i wrocławski grodzki, a najuboższymi: dzierzoniowski, oleśnicki i górowski.

Pod względem wydatków liczonych na jednego mieszkańca samorządy gminne Dolnego Śląska najwięcej przeznaczają na: oświatę i wychowanie (376 zł, czyli mniej od średniej krajowej, która wynosi 383 zł), gospodarkę komunalną (251 zł – 4 miejsce w kraju), administrację samorządową (105 zł – 4 miejsce w kraju), służbę zdrowia (75 zł – 4 miejsce w kraju) oraz kulturę i sztukę (38,1 zł – najwięcej w Polsce).

Strukturę samorządową regionu będą tworzyć: 55-osobowy sejmik samorządowy, 26 powiatów ziemskich i cztery miasta wydzielone na prawach powiatów grodzkich (Jelenia Góra, Legnica, Wałbrzych, Wrocław) oraz 169 gminnych. 11 października wybraliśmy radnych gminnych, powiatowych i radnych sejmiku wojewódzkiego. Największym powiatem grodzkim Dolnego Śląska będzie Wrocław (w jego Radzie Miejskiej, mającej uprawnienia powiatowe, zasiądzie 70 radnych), największym powiatem ziemskim Kłodzko (w 14 gminach Kotliny Kłodzkiej zostanie wybranych 60 radnych powiatowych), a najmniej radnych (po 20) zasiądzie na sesjach rad powiatowych Milicza i Góry. Były to wybory bezpośrednie i odrębne do każdego z organów samorządowych (gminy, powiaty i województwa). Nie będzie żadnej podległości struktur samorządowych gmin od organów powiatowych czy wojewódzkich. W żadnej mierze nie będzie to więc powrót do scentralizowanego systemu sprzed 1975 roku.

Czeka nas rewolucja samorządowa. Każdy mieszkaniec Dolnego Śląska w przyszłym roku będzie członkiem nie tylko samorządu gminnego (jak jest obecnie), ale będzie również należał do samorządowej wspólnoty powiatowej i wojewódzkiej. I tak jak dziś w gminach organem wykonawczym rady jest zarząd z wójtem, burmistrzem lub prezydentem miasta, tak analogicznie po reformie na czele zarządu powiatowego będzie stał starosta dysponujący swoim urzędem, a sejmik wojewódzki będzie regionalnym parlamentem ze swym przewodniczącym i regionalnym rządem w postaci 5-osobowego zarządu i kierującego jego pracami marszałka, który utworzy również urząd marszałkowski. Obecna reforma samorządowa jest dokończeniem tej zapoczątkowanej w 1990 roku. Tworzyć będziemy Polskę autentycznie samorządową.

W nowym województwie dolnośląskim – podobnie jak w pozostałych piętnastu – będą działały niezależnie od siebie administracja rządowa (na czele z wojewodą) i administracja samorządowa (na czele z marszałkiem sejmiku). Urząd wojewódzki, kierowany przez wojewodę jako reprezentanta rządu, będzie tworzył strukturę niezależną od samorządowej. Będzie istniał niezależny od rządowego budżet wojewódzki uchwalany przez sejmik. Samorząd wojewódzki będzie bezpośrednio odpowiedzialny za rozwój gospodarczy i cywilizacyjny regionu. Struktury rządowa i samorządowa będą miały również odrębne kompetencje, zadania, urzędników itp.

Gdy z obszaru czterech dotychczasowych województw dolnośląskich i części dwóch innych, formalnie zostaje tworzone województwo dolnośląskie, szczególnie ważne staje się utrwalanie w świadomości społecznej poczucia tożsamości i przynależności regionalnej. To także kwestia godnego miejsca Dolnego Śląska na mapie europejskich regionów. Dzięki swemu położeniu na styku granic Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec nasz region ma wszelkie szanse stać się pomostem zjednoczenia Europy i jednym z najważniejszych jej regionów, tak jak po reformie dzielącej kraj na 16 samorządowych województw, dolnośląskie stanie się jednym z największych, najliczniejszych i najbogatszych gospodarczo oraz kulturowo w skali Polski.

Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska już od ponad dwóch lat podejmuje działania integrujące i promujące w skali regionu. Dzięki swym dotychczasowym doświadczeniom we współpracy ze strukturami samorządowymi i instytucjami z nimi współpracującymi może być partnerem także dla nowych jednostek samorządu terytorialnego. Jesteśmy przekonani, że takie nasze inicjatywy jak Dom Śląski, Dolnośląskie Centrum Konsultacyjne, Dni Czeskie we Wrocławiu i Dni Dolnego Śląska w Ostrawie, a także Dolnośląski Klucz Sukcesu uznane zostaną za wartościowe również przez radnych powiatowych i członków naszego parlamentu regionalnego. Liczymy na nowe impulsy w dziele promocji naszego pięknego regionu.

Wojciech hrabia Dzieduszycki Dolnośląski Klucz Sukcesu przyjmował z rąk sekretarza Stowarzyszenia – Ryszarda Chruścickiego. Był nieco zdziwiony – dosłownie – wagą tego wyróżnienia.

Wielka gala w jeleniogórskim teatrze

Radość sukcesu

Maciej Woźny

Jednym z ważnych elementów regionalnej integracji, a zarazem promocji w skali ponadregionalnej stało się ustanowienie wyróżnienia pod nazwą Dolnośląski Klucz Sukcesu. Nagrodę tę wymyślono i jej zasady opracowano w Stowarzyszeniu na Rzecz Promocji Dolnego Śląska. Jest to jedyne wyróżnienie na poziomie naszego regionu. Tytuły laureatów i nominatów przyznawane są kandydującym do tego zaszczytu z województw: jeleniogórskiego, legnickiego, wałbrzyskiego i wrocławskiego. Ranga tego przedsięwzięcia przewyższa więc konkursy i plebiscyty wojewódzkie. Na długo przed powstaniem jednego województwa dolnośląskiego region miał znaczącą nagrodę dla najlepszych z najlepszych z całego Dolnego Śląska. Kluczem Sukcesu promowane są wybitne osobowości, wybijające się firmy i instytucje, które osiągnęły sukces podnoszący prestiż i rangę całego regionu.

Rozstrzygnięcie drugiej Edycji Dolnośląskiego Klucza Sukcesu nastąpiło 20 czerwca br. i miało wyjątkowo uroczystą oprawę. Parlamentarzystów, ministrów, wojewodów, działaczy samorządowych dolnośląskich gmin, gospodarzy miasta, największe osobistości kultury regionu i najpoważniejszych biznesmenów w wypełnionej po brzegi sali teatru im. C. Norwida w Jeleniej Górze witali wojewoda jeleniogórski **Sławomir Kryszkowski** i wicewojewoda **Józef Król** oraz – w imieniu organizatorów gali – Teresa Krzemińska, wiceprzewodnicząca kapituły, prezes Karońskiej Agencji Rozwoju Regionalnego w Jeleniej Górze. W części artystycznej

z urokliwym koncertem kompozycji wiedeńskich mistrzów operetki wystąpiła Państwowa Filharmonia w Jeleniej Górze im. Ludomira Różyckiego – jeden z nominatów Dolnośląskiego Klucza Sukcesu.

W trakcie uroczystości głos zabrał przewodniczący Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska, szef Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast – minister **Sławomir Najnigier**. Powiedział on m.in. „To był kiedyś dla Polski region peryferyjny, ale otwarcie na Europę stało się szansą Dolnego Śląska. Ta kraina o tak powikłanej historii i tak ogromnym potencjale naukowym, kulturalnym i gospodar-

czym może się stać dla tej części kontynentu tym, czym jest Alzacja dla stosunków francusko-niemieckich”.

Po części artystycznej i oficjalnych przemówieniach na scenę proszono wszystkich laureatów poszczególnych kategorii. Dopiero wówczas dowiadywali się, że otrzymali Dolnośląski Klucz Sukcesu. Była to więc uroczystość nie tylko podniosła, ale i emocjonująca. Jej największym wydarzeniem było wręczenie Dolnośląskiego Klucza Sukcesu dla największej osobistości w promocji regionu. W ubiegłym roku w Teatrze Polskim we Wrocławiu ten zaszczytny tytuł odbierał **metropolita wrocławski ksiądz Henryk kardynał Gulbinowicz**. W tym roku Klucz Sukcesu otrzymał wielki animator kultury dolnośląskiej, współtwórca wielu jej sukcesów, wybitny krytyk muzyczny **Wojciech hrabia Dzieduszycki**. Stwierdził on: „Ten klucz sprawił mi ogromną radość. Będę nim otwierał wszystko, co się da na Dolnym Śląsku dobrego otworzyć. Tutaj jest bowiem moja mała... Przepraszam, tu jest moja druga ojczyzna. Choć wychowałem się we Lwowie, od pięćdziesięciu lat jestem, czuję się Dolnoślązakiem. Podobnych do mnie przybyło tu z różnych stron tysiące. Dziś wszyscy jesteśmy Dolnoślązakami”. Sala oklaskiwała hrabiego Dzieduszyckiego na stojąco, a wielu nie mogło ukryć też wzruszenia.

Nieco nerwowo zrobiło się, gdy przyszło do rozdawania kluczy w kategorii gmin, gdyż lokalni samorządowcy wielce sobie cenią prestiż i promocyjną rolę tego wyróżnienia. Wśród gmin wiejskich najwyższą została oceniona **gmina Bolesławiec**. Jej samorząd wyróżnia się kompleksowym podejściem do rozwiązywania problemów lokalnej wspólnoty, generalnie rozwiązano problemy zbiórki i gromadzenia odpadów, uporządkowano gospodarkę śmieciową, gruntownie poprawiono stan bazy oświatowej. Dochody tej gminy w 1977 r. były o 15 proc. wyższe niż w poprzednim, a z zewnątrz uzyskano w tym czasie środki inwestycyjne na sumę prawie 1,5 mln zł. Na inwestycje przeznacza się tu połowę budżetu. Odbierając nagrodę uśmiechnięty wójt **Kazimierz Gawron** powiedział: „To sukces przede wszystkim naszych radnych, którzy mądrze programowali, urzędników z sercem realizujących te programy i wielu przyjaciół naszego urzędu. Ten Klucz jest i po części moim sukcesem, bo już ponad 20 lat ofiar-

Jeleniogórski teatr był podczas uroczystości wypełniony do ostatniego miejsca. Na widowni zasiedli m.in. (od lewej): wojewoda wrocławski Witold Krochmal, prezydent Jeleniej Góry Zofia Czernow, przewodniczący Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Nysa, poseł Unii Wolności z Jeleniej Góry Marcin Zawila, przewodniczący Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia, prezes Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast Sławomir Najnigier, wojewoda jeleniogórski Sławomir Kryszkowski i wicewojewoda jeleniogórski Józef Król.

nie pracuję na rzecz ziemi bolesławieckiej”.

W kategorii dla najbardziej gospodarnej gminy wiejsko-miejskiej Dolnego Śląska Klucz Sukcesu przypadł w udziale dynamicznym **Polkowicom**, słynącym nie tylko z niedawnego uruchomienia imponującego „Aquaparku”. Zdaniem burmistrza **Emiliana Stańczyszyna**, miejscowość ta z małomiasteczkowej sypialni pracowników Polskiej Miedzi dynamicznie zmienia się w samodzielny ośrodek przyjazny mieszkańcom i przyjeźdźcom. Gmina przyciągnęła na swój teren znaczących inwestorów zagranicznych, uruchamiając tu Legnicką Specjalną Strefę Ekonomiczną. Dobrze efekty przyniosło także powołanie Polkowickiej Miejskiej Strefy Usług Publicznych. To jedna z najbogatszych gmin w Polsce, która od nowego roku będzie miała rangę powiatu, a same Polkowice staną się siedzibą starostwa, do czego od kilku lat skutecznie się przygotowują. Plany idą jeszcze dalej. Emilian Stańczyszyn inicjuje bowiem powołanie – po reformie – do życia Związku Powiatów Zagłębia Miedziowego. Samorządowcy Polkowic i okolic wytrwale dążą do stworzenia samorządowego subregionu obejmującego zasięgiem swego działania niemal całe obecne województwo legnickie.

Dolnośląski Klucz Sukcesu dla najbardziej gospodarnej gminy miejskiej regio-

nu przyjmował z wielką radością burmistrz **Kudowy Zdroju – Czesław Kręcichwost**.

„Jestem dumny z burmistrzowania w gminie, która otrzymuje tak zaszczytne wyróżnienie. Jest ono zasługą 11 tysięcy naszych mieszkańców. Im głównie dziś dziękuję za to, że nasza miejscowość staje się uzdrowiskiem europejskiej miary”. Kudowa najwięcej punktów zdobyła sobie znaczącymi inwestycjami proekologicznymi, likwidacją barier architektonicznych dla niepełnosprawnych. Dumą miejscowości stało się nowe centrum rekreacyjno-sportowe. Coraz więcej tu imprez kulturalnych, rekreacyjnych, które przyciągają do Kudowy coraz liczniejszych kuracjuszy i wczasowiczów.

Jako jedni z pierwszych do burmistrza Kręcichwosta pospieszili z gratulacjami przedstawiciele **Jawora**, który rok temu otrzymał podobny tytuł. Wybrany Piekarzem Roku podczas niedawnych Międzynarodowych Targów Chleba w Jaworze Mirosław Cymbalista wręczył burmistrzowi Kudowy symboliczną replikę klucza z ciasta chlebowego.

Jaworzanie w kuluarach teatru rozpropagowali swoją imprezę promocyjną rozdając ozdobne, pachnące bochenki chleba, które stały się przebojem jeleniogórskiej uroczystości.

Ciekawym elementem tegorocznej uroczystości ogłoszenia wyników Dolnoślą-

skiego Klucza Sukcesu była także obecność na sali licznych grup folklorystycznych z wyróżnionych gmin i ośrodków. Muzycy i śpiewacy przyłączali się więc występami do gratulacji, a wiele piosenek wraz z nimi śpiewała cała publiczność teatralna. Było to więc nie tylko podniosłe, ale i bardzo radosne, spontaniczne święto dolnośląskich samorządowców.

„Mam nadzieję, że ten klucz otworzy mojej firmie także drzwi do Unii Europejskiej” powiedział **Feliks Szpila**, właściciel **Zakładu Wylęgowego Reprodukcyjnej Fermy Drobiu** w Kraśniku Dolnym (gm. Bolesławiec), odbierając Dolnośląski Klucz Sukcesu. Jest on laureatem w kategorii najlepszych dolnośląskich firm produkcyjnych zatrudniających do 25 osób. Feliks Szpila był pierwszym wśród grona nagrodzonych tego dnia biznesmenów. Swoją firmę konsekwentnie rozwija od 1990 roku, stale inwestując, także w ochronę środowiska. Produkuje jaja, pisklęta, mięso drobiowe, mieszanki paszowe. Jednocześnieśny odchow w jego fermie to 58 tys. kurcząt. Dysponuje własnym kompleksem obiektów i zapleczem paszowym oraz magazynowym, a także ubojnią i gruntami. Znany jest w swojej gminie ze wspomagania szkół w Kraśniku Dolnym i Kraśniku Górnym oraz w domu dziecka w Bolesławcu. Jego firma już prosperuje na europejskim poziomie.

W kategorii najlepszych firm produkcyjnych zatrudniających do 100 osób Dolnośląski Klucz Sukcesu przypadł w udziale **Przedsiębiorstwu Rolno-Spożywcemu „Fromako” s.c.** z Komarna koło Jeleniej Góry. Przedstawiciel tej firmy specjalizującej się w wyrobie jogurtów, galaretek owocowych i kefirów stwierdził odbierając wyróżnienie, że *„jest to klucz do promocji, tak bardzo potrzebnej dziś polskim przedsiębiorcom”*. „Fromako” szczyci się nowoczesną mleczarnią wzniesioną przez **Pawła Nowackiego i Cezarego Dziubka** od podstaw w 1991 roku. Nowoczesna technologia zapewnia wyrobom najwyższą jakość. Częścią firmy są własne laboratoria chemiczne i mikrobiologiczne. Wartość sprzedaży „Fromako” w 1997 roku wyniosła niemal 16 mln zł, a kolejne inwestycje (w tym proekologiczne) pochłonęły kwotę 2,6 mln zł. „Fromako” posiada Znak Jakości „Q”.

Wśród najlepszych dolnośląskich firm przemysłowych zatrudniających powyżej 100 osób główną nagrodę otrzymał gigant produkcji plastrów farmaceutycznych (aż

w 70 asortymentach) – wrocławski „Viscoplast” S.A., którego prezes **Adam Nowotarski** za Klucz Sukcesu dziękował głównie swojej półtysięcznej załodze. „Viscoplast” (do 1991 roku „Weltex”) w ubiegłym roku wszedł na Giełdę Papierów Wartościowych. Jego kapitał akcyjny w tymże roku wynosił prawie 4 mln zł, a zapasowy – 25,6 mln zł. W 1994 r. w fabryce przy ul. Kwidzińskiej we Wrocławiu zakończyła się niezwykle uciążliwa dla środowiska produkcja włókien wiskozy, a obecnie zakład zdobywa nagrody za działania proekologiczne. Dziś produkuje się tu nagradzane na licznych targach leczniczych i farmaceutycznych samoprzylepne materiały opatrunkowe oraz inne artykuły higieniczne i materiały medyczne, a o jakości wyrobów najlepiej świadczy certyfikat ISO 9001. „Viscoplast” osiągnął w ub.r. ponad 3 mln zł zysku, a jego wyroby w coraz większym stopniu eksportowane są już nie tylko na wschód, ale także na zachód Europy. Firma jest sponsorem licznych fundacji proekologicznych i na rzecz zdrowia, mecenasem kultury, wspiera wiele organizacji społecznych, jak np. Caritas, Towarzystwo Miłośników Wrocławia, LOK.

Andrzej Kot od 1991 roku rozwija **Biurowo Usług Turystycznych „AGA-TUR”** w

Legnicy. Zaczynał w pomieszczeniu o powierzchni 15 m. kw., z trzema pracownikami i jednym autokarem. Dziś biuro ma swoje oddziały w Polkowicach, Chojnowie, Złotoryi i Londynie. I należy do najbardziej renomowanych organizatorów wypoczynku, a zwłaszcza przewozów turystycznych w Polsce. Zatrudnia około 50 osób, posiada autoryzowaną stację obsługi, jest właścicielem ośmiu nowoczesnych autokarów, dealerem Ery GSM, współpracuje z gigantami turystyki, takimi jak ORBIS czy „Scan Holiday”, zajmuje się ubezpieczeniami. Za te osiągnięcia, a także organizację wypoczynku dla osób niepełnosprawnych biuro AGA-TUR otrzymało Dolnośląski Klucz Sukcesu w kategorii dla najlepszych firm usługowych, handlowych lub turystycznych.

Jako najlepsze przedsięwzięcie gospodarcze z kapitałem polskim nagrodzono **Przedsiębiorstwo Produkcji Farmaceutycznej „Hasco-Lek”** z Wrocławia, założone przez Stanisława Hana w 1984 r. Dziś oferta „Hasco-Leku” to 141 pozycji handlowej oferty medycznej i 34 weterynaryjnej. Produkty te – oparte głównie na środkach naturalnych, roślinnych – wytwarza 180 osób. Takie specyfiki jak „Plantaginis”, „Termasil”, „Armatol”, „Rub-Arom”, „Alcep”, „Uroprost”, „Verbasci” czy

Przedstawiciele gminy Jawor – ubiegłorocznego laureata w kategorii najbardziej gospodarnych gmin miejskich regionu – przekazywali chlebową replikę Klucza Sukcesu tegorocznym laureatom w tej kategorii – władzom Kuchni Zdrowia. Jaworzanie obdarowali też wszystkich obecnych pachnącymi bochenkami chleba, gdyż Międzynarodowe Targi Chleba w ich mieście stały się wręcz „firmową imprezą” Jawora.

Nie tylko laureaci, ale i nominaci do nagrody podkreślali promocyjne znaczenie tego wyróżnienia. Na zdjęciu dyplom nominata i gratulacje od przewodniczącego Kapituły dra Bogdana Cybulskiego odbiera burmistrz Brzegu Dolnego Marek Skorupa.

„Rhin-Bac” zdobywają nagrody na specjalistycznych targach krajowych i zagranicznych. Firma spełnia światowe wymagania pod względem jakościowym. „Hasco-Lek” jest również znana ze wspierania domów dziecka, szkół, bezdomnych, domów spokojnej starości, szpitali i przychodni.

Kategorię najlepsze przedsięwzięcie gospodarcze z kapitałem zagranicznym na Dolnym Śląsku wygrała spółka „**Boart Lena**” z Wilkowa koło Złotoryi. Prezes **Jerzy Nadolny** mówił podczas uroczystości, że firma ta jest żywym przykładem znaczenia międzynarodowej współpracy gospodarczej. Firma powstała na bazie kapitału koncernu z Republiki Południowej Afryki, a w stałej współpracy z Niemcami produkuje urządzenia najnowszej generacji dla potrzeb górnictwa. Głównym odbiorcą jest KGHM „Polska Miedź”, ale coraz więcej wyrobów trafia na eksport. „Boart Lena” posiada na swoje urządzenia certyfikat ISO 9001. Firma dynamicznie się rozwija. Wartość ubiegłorocznych inwestycji przekroczyła 1,5 mln zł. Sprzedaż w 1997 była o 32 proc. wyższa niż

Zespół folklorystyczny z Gminnego Ośrodka Kultury w Pielgrzymce za Klucz dziękował śpiewająco.

w roku poprzednim, a wynik finansowy poprawił się aż o 81 proc.

Wśród najlepszych instytucji kultury triumfotorem okazało się **Muzeum Ziemi Kłodzkiej**, którego dyrektor oznajmiła, że Dolnośląski Klucz Sukcesu będzie jednym z najważniejszych odznaczeń jej placówki. W tej kategorii gorące brawa zebrali również nominaci, którzy podczas uroczystości nie tylko odbierali dyplomy, ale również dali swoje koncerty. Zebrani mogli podziwiać występy **Państwowej Filharmonii w Jeleniej Górze**, **Gminnego Zespołu Pieśni i Tańca „Jutrzenka”** z Bolesławca, a także kapeli **Legnickiego Centrum Kultury**.

Dzięki tej muzycznej okrasie, zapachowi jaworskiego chleba i kularowym spotkaniom przyjaciół związanych ze Stowarzyszeniem na Rzecz Promocji Dolnego Śląska uroczystość była niesztampowa. Miała także swój wielce wzruszający, wręcz intymny moment, kiedy pochodzący z Jeleniej Góry Przewodniczący Kapituły **dr Bogdan Cybulski** zamykając uroczystość szczególnie serdecznie dziękował za wizytę w teatrze swojej matce.

Jeleniogórskie wydarzenie szeroko relacjonowała prasa, radio i telewizja.

W tegorocznej edycji do Kapituły wpłynęło ponad 120 zgłoszeń do wyróżnienia we wszystkich kategoriach. Jest

to o trzecią część więcej niż przed rokiem, co świadczy o rosnącej randze i popularności nagrody. Zgłoszenia nadesłało 60 instytucji, a wśród nich wojewodowie, organa gmin, związków komunalnych, sejmików samorządowych oraz konwenty wójtów, burmistrzów i prezydentów, a także agencje rozwoju regionalnego, izby przemysłowo-handlowe, organizacje pracodawców, towarzystwa gospodarcze, izby turystyki, redakcje prasowe, telewizyjne i radiowe, fundacje i stowarzyszenia z czterech dolnośląskich województw. Klucze Sukcesu (projekt **Jerzego Jerycha** realizowany przez artystę-kowala **Ryszarda Mazura**) oraz dyplomy nominatom za 1997 r. przyznała Kapituła w składzie: przewodniczący – **Bogdan Cybulski** (prezes RIO we Wrocławiu), wiceprzewodnicząca – **Teresa Krzemińska** (prezes Karkonoskiej Agencji Rozwoju Regionalnego), **Józef Spyra** (przewodniczący Rady Wykonawczej Federacji Pracodawców Województwa Legnickiego), **Sławomir Hunek** (prezes Agencji Rozwoju Regionalnego w Wałbrzychu), członkowie – **Henryk Gawrzoł** (prezes Lubińskiego Regionalnego Klubu Biznesu), **Lothar Herbst** (prezes Polskiego Radia we Wrocławiu), **Jan Miodek** (profesor Uniwersytetu Wrocławskiego), **Edward Płatek** (prezes Polifarbu Cieszyń-Wrocław S.A.), **Bogusław Rogiński** (wójt gminy Nowa Ruda),

Karol Stasik (prezes Bolesławieckiego Towarzystwa Gospodarczego), **Zdzisław Śliwiński** (członek Prezydium Dolnośląskiej Izby Gospodarczej), **Tadeusz Warczak** (prezes Wydawnictwa „Słowo Polskie”) i **Janusz Marak** (pracownik naukowy Instytutu Marketingu Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu).

Rozstrzygnięcie tegorocznej edycji Dolnośląskiego Klucza Sukcesu, wręczenie wyróżnień i dyplomów odbyło się 20 czerwca br. w Teatrze im. C. Norwida w Jeleniej Górze, co relacjonuję w następnym tekście.

Laureatami II edycji Dolnośląskiego Klucza Sukcesu zostali:

W kategorii największej osobowości w promocji regionu:

Wojciech hrabia Dzieduszycki (animator kultury).

Dla najlepszej dolnośląskiej firmy produkcyjnej zatrudniającej do 25 osób:

Reprodukcyjna Ferma Drobiu, Zakład Wylęgowy Feliks Szpila z Kraśnika Dolnego (gm. Bolesławiec).

Dla najlepszej dolnośląskiej firmy produkcyjnej zatrudniającej do 100 osób:

Przedsiębiorstwo Rolno-Spożywcze „FROMAKO” s.c. z Komarna koło Jeleniej Góry.

Dla najlepszej dolnośląskiej firmy produkcyjnej zatrudniającej powyżej 100 osób:

VISCOPLAST S.A. z Wrocławia.

Dla najlepszej firmy handlowej, usługowej lub turystycznej:

Biuro Usług Turystycznych „AGA-TUR” w Legnicy.

Dla nowego przedsięwzięcia gospodarczego z kapitałem polskim:

Przedsiębiorstwo Produkcji Farmaceutycznej „HASCO-LEK” z Wrocławia.

Dla nowego przedsięwzięcia gospodarczego z kapitałem zagranicznym:

Boart Lena sp. z o.o. z Wilkowa (gm. Złotoryja).

Dla najbardziej gospodarnej gminy wiejskiej:

Gmina Bolesławiec.

Dla najbardziej gospodarnej gminy wiejsko-miejskiej:

Miasto i Gmina Polkowice.

Dla najbardziej gospodarnej gminy miejskiej:

Gmina Miejska Kudowa Zdrój.

Dla najlepszej instytucji kultury, organizatora festiwalu, koncertów lub konkursów:

Muzeum Ziemi Kłodzkiej.

Dla najlepszego ośrodka kultury i biblioteki:

Gminny Ośrodek Kultury w Pielgrzymce.

Dla najlepszego klubu sportowego, ośrodka sportu i rekreacji, organizatora masowych imprez sportowych lub rekreacyjnych:

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Wałbrzychu.

Tytuły nominatów Dolnośląskiego Klucza Sukcesu w Jeleniej Górze odebrali:

W kategorii największej osobowości w promocji regionu: **Janusz Urzędowski**

z Ziębic (przemysłowiec), **Jerzy Pokój** z Karpacza (szef Szkoły Górskiej Przewodnictwa i Narciarstwa) i **Stanisław Ober-taniewicz** z Legnicy (dyrektor Katolickiego Radia Legnica).

Dla najlepszej dolnośląskiej firmy produkcyjnej zatrudniającej do 25 osób: **Lubińska Spółka Inwestycyjna sp. z o.o.**

Dla najlepszej dolnośląskiej firmy produkcyjnej zatrudniającej do 100 osób: **Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe „COMEX” sp. z o.o. z Wrocławia, Zakład Piekarniczo-Cukierniczy „Kajzerka” w Żelaznie (woj. wałbrzyskie), Zakład Produkcji Opakowań „KARTON” s.c. w Radwanicach (woj. legnickie).**

Dla najlepszej dolnośląskiej firmy produkcyjnej zatrudniającej powyżej 100 osób: **Dolnośląska Fabryka Maszyn Włókienniczych „DOFAMA” S.A. w Kamiennej Górze, Zakład Produkcji Automatyki Sieciowej S.A. w Przygórzu (gm. Woli-bórz, woj. wałbrzyskie), Prywatne Przedsiębiorstwo Transportowo-Sprzętowe „Hydrotrans” z Polkowic.**

Dla najlepszej firmy handlowej, usługowej lub turystycznej: **SJOS Silesian Investment Company sp. z o.o. z Wrocławia, Hotel „LAS” z Piechowic, Firma Usługowo-Handlowa Tadeusz Malik z Nowej Rudy.**

Dla nowego przedsięwzięcia gospodarczego z kapitałem polskim:

Pływalnia Miejska w Bielawie, Restauracja „SŁONECZNA” s.c. (Anna i Zdzisław Konieczni oraz Zbigniew Laska) w Bolesławcu, Zakład Ceramiczny Stanisław Wiza w Parowej (gm. Osiecznica).

Dla nowego przedsięwzięcia gospodarczego z kapitałem zagranicznym:

Hotel „Rivendell” w Szczawnie Zdroju i BADER Polska sp. z o.o. z Bolesławca.

Dla najbardziej gospodarnej gminy wiejskiej:

Urząd Gminy w Kłodzku, Gmina Długoleka, Gmina Kunice.

Dla najbardziej gospodarnej gminy wiejsko-miejskiej:

Urząd Miasta i Gminy Mieroszów, Gmina Nowogrodziec, Gmina Brzeg Dolny.

Dla najbardziej gospodarnej gminy miejskiej:

Miasto Jedlina Zdrój, Gmina Miejska Oława, Miasto Lubin.

Dla najlepszej instytucji kultury, organizatora festiwalu, koncertów lub konkursów:

Państwowa Filharmonia im. Ludomira Różyckiego w Jeleniej Górze, Gminny Zespół Pieśni i Tańca „Jutrzenka” z Bolesławca i Legnickie Centrum Kultury.

Dla najlepszego ośrodka kultury i biblioteki:

Osiedlowy Dom Kultury przy ul. Trzcńskiego w Jeleniej Górze, Świdnicki Ośrodek Kultury, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. T. Mikulskiego we Wrocławiu.

Dla najlepszego klubu sportowego, ośrodka sportu i rekreacji, organizatora masowych imprez sportowych lub rekreacyjnych:

Polskie Bractwo Kopaczy Złota ze Złotoryi, MKS „Jelfa” w Jeleniej Górze, Biwak Historyczny „Bitwa pod Warmontowicami” w Krotoszycach (woj. legnickie).

Zdjęcia: Jan Buczek

Z kronikarskiego obowiązku warto przypomnieć, że I edycja Dolnośląskiego Klucza Sukcesu została rozstrzygnięta 14 czerwca ub.r. w Teatrze Polskim we Wrocławiu. Wówczas laureatami poszczególnych kategorii zostali:

W kategorii dla największej osobowości w promocji regionu: **Metropolita wrocławski ksiądz Henryk kardynał Gulbinowicz.**

W kategorii dla najlepszej dolnośląskiej firmy produkcyjnej zatrudniającej do 25 osób: **Stanisław Kuduk**, właściciel prywatnego gospodarstwa rolnego w Kruszynie.

W kategorii dla najlepszej dolnośląskiej firmy produkcyjnej zatrudniającej do 100 osób: **Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „CYNK-MAL” w Legnicy.**

W kategorii dla najlepszej dolnośląskiej firmy produkcyjnej zatrudniającej ponad 100 osób: **Zakład Przemysłu Odzieżowego „ELPO” S.A. w Legnicy.**

W kategorii dla najlepszej firmy handlowej, usługowej lub turystycznej: **Biuro Podróży „Globus” s.c. w Kłodzku.**

W kategorii dla nowego przedsięwzięcia gospodarczego z kapitałem polskim: **Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Centrostal-Wrocław S.A.**

W kategorii dla nowego przedsięwzięcia z kapitałem zagranicznym: **Przedsiębiorstwo „Thermaflex” w Żarowie.**

W kategorii dla najbardziej gospodarnej gminy wiejskiej: **Gmina Kobierzyce.**

W kategorii dla najbardziej gospodarnej gminy wiejsko-miejskiej: **Miasto i Gmina Łądek Zdrój.**

W kategorii dla najbardziej gospodarnej gminy miejskiej: **Miasto Jawor.**

W kategorii dla najlepszej instytucji kultury, organizatora festiwalu, koncertów lub konkursów: **Teatr Zdrojowy w Szczawnie Zdroju.**

W kategorii dla najlepszego ośrodka kultury, biblioteki, ośrodka sportu i rekreacji, organizatora masowej imprezy lub klubu sportowego: **Agencja Impresaryjno-Turystyczna w Bolesławcu.**

Ponad trzy lata temu grupa Dolnoślązaków związana z ideą samorządności lokalnej inicjowała działania zmierzające do regionalnej integracji, kreacji i promocji Dolnego Śląska. Do pierwszych spotkań i rozmów na temat potrzeby powołania ponadregionalnego, apolitycznego stowarzyszenia kreującego myślenie regionalne doszło przy okazji Targów Komunalnych we Wrocławiu w 1995 r. Staraniem tej grupy samorządowców, polityków, biznesmenów od 17 do 19 listopada 1995 r. odbyły się po raz pierw-

gionów, czyli zorganizowanych i prawnie wyodrębnionych dużych obszarów, dysponujących odpowiednim potencjałem gospodarczym i kulturalnym. W Polsce jesteśmy przed reformą ustroju terytorialnego. Nie jest naszym celem tworzenie przez promocję regionu Dolny Śląsk faktów dokonanych, chcemy jednak poprzez bieżącą działalność promować obszar ukształtowany tysiącletnią historią. Dolny Śląsk to region, który poprzez całe tysiąclecie był bardzo istotnym stykiem trzech kultur,

potentatów gospodarczych regionu, dolnośląskich mediów i twórców kultury.

Społecznikowskie wysiłki tych oddanych regionowi ludzi pozwalają w ramach Stowarzyszenia przełamywać gminne i międzywojewódzkie bariery, jednoczyć wokół ważnych spraw regionu i jego promocji ludzi przeróżnych profesji, funkcji, orientacji politycznych oddanych jednak idei samorządności terytorialnej i jedności regionu Dolny Śląsk, który „*jest kulturalnym i gospodarczym pomostem tej części Europy*”.

Wraz z zakończeniem kolejnej kadencji samorządowej warto przypomnieć ważniejsze z dokonań Stowarzyszenia właśnie na rzecz samorządów i z samorządami zrealizowanych.

Z perspektywy czasu jednym z najważniejszych poczyną było powołanie do życia Domu Śląskiego – instytucji utworzonej w listopadzie 1997 r. przez Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska i Dolnośląską Federację Kultury. **Dom Śląski** jest ideą programową zmierzającą do kulturowo-gospodarczej integracji regionu i prezentacji jego dorobku zarówno samym Dolnoślązakom, jak i mieszkańcom innych regionów Polski i Europy. Idea ta materializuje się m.in. poprzez tworzenie dolnośląskiego lobby w Warszawie. Pod auspicjami Domu Śląskiego w stolicy spotykają się ludzie polityki, kultury, biznesu, którzy osiągnęli znaczącą pozycję i często wysokie stanowiska publiczne o ogólnopolskiej randze, a którzy mają dolnośląskie korzenie. Na tym gruncie wsparcie dla regionu deklaruja i porozumiewają się w sprawach ważnych dla Dolnego Śląska osobistości reprezentujące nawet bardzo odległe opcje ideowe. Dom Śląski zainicjował także tworzenie profesjonalnego programu promocji regionalnej, którego realizacja jest szansą Dolnego Śląska zarówno w układzie szesnastu województw, jak i na arenie Europy regionów. Tym sposobem nasz region zyskuje już wyprzedzenie w stosunku do innych krain reformowanej Polski, a wykorzystanie tej szansy leżeć będzie głównie w gestii nowych organów sejmiku wojewódzkiego.

Warto przypomnieć i inne przedsięwzięcia zrealizowane przez Stowarzyszenie:

Dolnośląski Klucz Sukcesu. Jest to jedyne wyróżnienie w skali regionu Dolny Śląsk, przyznawane od dwóch lat najwybitniejszym osobistościom, najbardziej gospodarnym gminom, najlepszym firmom

Stowarzyszenie samorządowcom

szy Dni Czeskie we Wrocławiu, które łączyły prezentacje gospodarcze i kulturalne. Katalog z tamtego przedsięwzięcia był zarazem pierwszą prezentacją atrybutów wszystkich 162 gmin dolnośląskich województw: jeleniogórskiego, legnickiego, wałbrzyskiego i wrocławskiego. Niebawem działacze samorządowi, przedstawiciele instytucji współpracujących z samorządem terytorialnym, ludzie kultury, nauki i biznesu czterech dolnośląskich województw formalnie powołali do życia **Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska**, które zostało oficjalnie zarejestrowane 26 czerwca 1996 r. Jego pierwszym prezesem został ówczesny wiceprezydent Wrocławia **Ślawomir Najnigier**, a prezes Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu dr **Bogdan Cybulski** objął funkcję przewodniczącego Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia; obaj – podobnie jak większość członków-założycieli – byli radnymi pierwszej kadencji samorządowej.

W pierwszym wydawnictwie stowarzyszeniowym pt. „Dolny Śląsk” (poprzednik obecnego kwartalnika „Region Dolny Śląsk”) we wrześniu 1996 r. twórcy tej nowej instytucji regionalnej pisali: „*Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska powstało z inicjatywy osób przekonanych, że w Europie przełomu XX i XXI wieku wiele istotnych problemów rozwiązanych jest – i będzie – z poziomu re-*

tradycji i nacji: polskiej, niemieckiej i czeskiej. Dolnemu Śląskowi nadal przypisywana jest rola kulturalnego i gospodarczego pomostu w tej części Europy”.

Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska coraz liczniej skupia samorządowców i pasjonatów regionalnych całego Dolnego Śląska. Jest sojuszem regionalnym ponad partyjnymi podziałami dla biznesmenów i twórców, radnych i urzędników gminnych, jednoczy w swoich szeregach najaktywniejszych ludzi regionu. Jego działalność stale owocuje nowymi pomysłami, przedsięwzięciami, które na długo jeszcze przed formalną reformą terytorialną kraju i czekającą nas rewolucją samorządową integrują i promują cały region dolnośląski. W tym dziele najaktywniej uczestniczą dolnośląscy samorządowcy, a wiele działań Stowarzyszenia nakierowanych jest właśnie na samorząd lokalny. Ludzie wywodzący się z samorządowych środowisk Dolnego Śląska stanowią ponad połowę jego członków.

Są wśród nas także prezesi wszystkich Agencji Rozwoju Regionalnego działających na Dolnym Śląsku (Nowa Ruda, Wałbrzych, Jelenia Góra, Legnica, Wrocław), przewodniczący czterech wojewódzkich stowarzyszeń wójtów, burmistrzów i prezydentów, reprezentanci dolnośląskich euroregionów, izb przemysłowo-handlowych,

produkcyjnym i handlowym, wybijającym się jednostkom kultury i organizatorom imprez z województw: jeleniogórskiego, legnickiego, wałbrzyskiego i wrocławskiego. Przyznanie symbolicznych Kluczy Sukcesu przyczyniło się do znaczącej promocji dokonań lokalnych organów samorządów. Rozstrzygnięcie dwóch edycji wyróżnienia było także okazją do spotkań ludzi najbardziej aktywnych w tworzeniu sukcesów Dolnego Śląska.

Poczet Miast i Gmin Dolnego Śląska.

Jedynе wydawnictwo (w wersji anglojęzycznej „The Towns and Communes of Lower Silesia”) prezentujące uczestnikom 46. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego we Wrocławiu w ub.r. atuty, dokonania dolnośląskich województw i gmin. Wydawnictwo promujące pięćdziesiąt zainteresowanych tym przedsięwzięciem gmin trafiło do gości kongresowych i dziennikarzy całego świata. W albumie pokazano również zabytki sakralne wszystkich zakątków Dolnego Śląska, co także było przedsięwzięciem bez precedensu. To kompendium wiedzy o regionie, które bardzo wysoko ocenił Henryk kardynał Gulbinowicz, osobiście dziękując za ten prezent kongresowy przedstawicielom Stowarzyszenia.

Ars Pro Fide – Sztuka dla wiary. Impreza towarzysząca Kongresowi Eucharystycznemu. Była to wystawa dzieł sztuki sakralnej, jednocząca w duchu ekumenizmu artystów plastyków i rzemieślników katolickich, ewangelickich i prawosławnych z całego Dolnego Śląska. W otwarciu ekspozycji, na którą złożyły się dzieła sztuki malarskiej i rzeźbiarskiej, dewocjonalia, witraże, literatura i czasopisma, prezentacje architektoniczne i konserwatorskie obiektów sakralnych itp. uczestniczyli najwyżsi hierarchowie Kościołów trzech religii: Jego Eminencja metropolita wrocławski ks. Henryk kardynał Gulbinowicz, ordynariusz diecezji wrocławsko-szczecińskiej Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego Jego Ekscelencja ks. arcybiskup Jeremiasz Anchimiuk, ordynariusz diecezji wrocławsko-szczecińskiej Kościoła ewangelicko-augsburskiego Jego Ekscelencja ks. biskup Ryszard Bogusz, przedstawiciele władz państwowych szczebla centralnego i wojewódzkiego oraz samorządowych licznych gmin Dolnego Śląska. W przygotowaniu jest album dokumentujący tamto wydarzenie i zapowiadają

jący jego kontynuację. Wrocław jako miejsce spotkania, Dolny Śląsk widziany w duchu ekumenicznego pojednania – są to wartości, które zgodnie ze wskazaniami papieża Jana Pawła II winny trwać i być rozwijane. Kolejne Ars Pro Fide stowarzyszenie zamierza zorganizować w 2000 roku jako imprezę towarzyszącą obchodom tysiąclecia ustanowienia biskupstwa we Wrocławiu.

Dni Czeskie we Wrocławiu i Dni Dolnego Śląska w Czechach.

Wzajemne prezentacje gospodarczo-promocyjne i kulturalne, które rozwijają współpracę transgraniczną obu krajów, służą osobistemu poznaniu się sąsiadów z obu stron dolnośląskiej granicy, promują nasz region w Czechach. To również przedsięwzięcie, w którym swój udział mają samorządowcy, i dzięki któremu nawiązali oni liczne, bezpośrednie kontakty z południowymi sąsiadami. Po tych spotkaniach uczestniczący w nich czescy dyplomaci chętnie przyjmowali zaproszenie do odwiedzenia poszczególnych gmin dolnośląskich.

Dolnośląskie Centrum Konsultacyjne – Pomoc w Likwidacji Skutków Powodzi.

Instytucja powołana do życia przy Stowarzyszeniu po ubiegłorocznej powodzi, która – uzyskując dotacje z funduszu PHARE – niosła i niesie nadal pomoc rzeczową oraz merytoryczną gminom Dolnego Śląska dotkniętym katastrofą powodzi w 1997 i 1998 r. W sierpniu br. DCK prezentowało efekty swojej działalności na specjalnym stoisku podczas XI Międzynarodowych Targów Budownictwa TARBUD. Przedstawiono tu m.in. ekspertyzy wykonane dla Szalejowa Górnego i Dolnego przez mykologów budownictwa w zakresie ewidencji i sposobów naprawienia szkód po tegorocznej klęsce powodzi w tych wsiach. Podobne ekspertyzy DCK przygotowuje także dla Szczytnik i obiektów zabytkowych w Dusznikach Zdroju. Centrum organizowało i kontynuuje także bezpośrednio w gminach Dolnego Śląska szkolenia, ekspertyzy, konsultacje związane z usuwaniem skutków powodzi. DCK wydało również mapę bardzo obrazowo dokumentującą rozmiary i skutki ubiegłorocznej powodzi.

„Wspólnota Dolnośląska”. Stowarzyszenie wydaje pod tym tytułem stały dodatek do ogólnopolskiego tygodnika samo-

ządowego „Wspólnota”. Na dolnośląskich łamach pisma prezentowane są i będą najważniejsze wydarzenia, inicjatywy regionu i jego poszczególnych gmin. W pierwszym numerze (lipiec 1998) z okazji ósmej rocznicy pierwszych w powojennej Polsce wolnych wyborów do rad stopnia podstawowego, a jednocześnie rocznicy urodzin autentycznego samorządu terytorialnego w naszym kraju ludzie związani z samorządami lokalnymi lub wywodzący się z ich struktur dzielili się swoimi wspomnieniami i refleksjami na ten temat.

Ostatnio we „Wspólnocie Dolnośląskiej” na temat przyłączenia do administracyjnych granic województwa dolnośląskiego wypowiadali się przedstawiciele samorządów siedmiu gmin dolnośląskich, dotychczas znajdujących się poza administracyjnymi granicami czterech dolnośląskich województw: Góry, Jemielna, Niechlów, Wąsosz, Dziadowej Kłody, Międzyborza i Sycowa. Stowarzyszenie już zaproponowało ścisłą współpracę tym gminom, rozciągając działania na obszar 169 gmin nowego województwa dolnośląskiego.

„Region Dolny Śląsk”. Wydawnictwo, które wraz z tym numerem będzie się ukazywało jako kwartalnik prezentujący nie tylko inicjatywy Stowarzyszenia, ale także opracowania naukowe dotyczące Dolnego Śląska. Pismo to – w przeświadczeniu jego wydawców i zespołu redakcyjnego – ma szansę prezentacji problematyki regionalnej w ujęciu globalnym, z ambitniejszej nieco perspektywy niż rzeczywistość prezentowana codziennie przez liczne lokalne media.

Działania integracyjne. Od ponad dwóch lat członkowie stowarzyszenia stale odwiedzają roboczo którąś z gmin dolnośląskich, spotykają się z miejscowymi władzami samorządowymi, pomagają w rozwiązywaniu lokalnych problemów i uczestniczą w gminnych uroczystościach. Przykładowym efektem tych działań było choćby powołanie do życia Związku Gmin Ślężańsko-Niemczańskich, skupiających osiem gmin przedzielonych dotąd granicą województw (wrocławskiego i wałbrzyskiego). Ostatnio członkowie Stowarzyszenia bardzo aktywnie udzielają rzeczowej, merytorycznej i medialnej pomocy organizatorom gminnych przedsięwzięć o randze europejskiej, o czym piszemy w osobnych materiałach.

Pomoc powodzianom

W poprzednim numerze „Regionu” przedstawiono organizację i działania Dolnośląskiego Centrum Konsultacyjnego – Pomoc w Likwidacji Skutków Powodzi powołanego po katastrofie będącej wynikiem powodzi w lipcu 1997 roku.

Prawie rok po ubiegłorocznej klęsce powodzi „wielka woda” znów zaala Kotlinę Kłodzką. Tym razem najbardziej ucierpiały miejscowości: Polanica Zdrój, Duszniki Zdrój, Szczytna, Szalejów Dolny i Górny i ich okolice. Powodem była potężna ulewa, która w nocy z 22 na 23 lipca nawiedziła ten rejon. W ciągu pięciu godzin w Dusznikach spadło 170 mm deszczu, a w Polanicy 140 mm. To tyle, ile średnio wynoszą w tym rejonie półtoramiesięczne opady. Rozszalał się niewielki zazwyczaj górski potok Bystrzyca Dusznicka. Przed kipiełą z domów uciekało ponad 1200 mieszkańców dziesięciu gmin Kotliny Kłodzkiej. Mimo sprawnej akcji ratunkowej utonęło 11 ludzi. Ucierpiało ponad 600 rodzin, kilkaset budynków, a straty spowodowane powodzią w Kotlinie Kłodzkiej oszacowano wstępnie na ponad 113 mln zł.

Niemal natychmiast do akcji pomocowej dla nawiedzonych katastrofą rejonów włączyło się – głównie z „darami rozumu” – Dolnośląskie Centrum Konsultacyjne – Pomoc w Likwidacji Skutków Powodzi. Tu

właśnie zwrócił się o ratunek wójt gminy Kłodzko – **Ryszard Niebieszczański**. Przekazał on adresy ponad 100 obiektów zalanych we wsiach Szalejów Dolny i Szalejów Górny. Wykaz ten przygotował sołtys **Wojciech Strzelecki**. Do zdewastowanych przez powódź gospodarstw w obu Szalejowach udało się, na zlecenie Dolnośląskiego Centrum Konsultacyjnego trzech rzeczoznawców Polskiego Związku Mykologów Budownictwa. Przez dwa tygodnie pracowali i mieszkali w Szalejowie, rozmawiali z mieszkańcami, prowadzili badania, opracowywali metody ratowania obiektów. Powstał w ten sposób bogato ilustrowany zdjęciami raport oceniający szczegółowo straty w 112 gospodarstwach oraz instrukcje odbudowy i ich remontów. Środki finansowe na to opracowanie Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska pozyskało z dotacji PHARE. Gmina otrzymała ekspertyzę bezpłatnie. Cały raport powstał zaledwie w 16 dni.

Dokument został zaprezentowany podczas jedenastej edycji Międzynarodowych Targów Budownictwa TARBUD-JESIEN we Wrocławskiej Hali Ludowej w sierpniu br., gdzie Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska miało swoje stoisko. Przeglądając tę pracę patronujący targom prezes Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast – **Sławomir Najnigier**, pod-

kreślił, że jest to pierwsze tego typu kompleksowe opracowanie w Polsce. Prezydent Wrocławia – senator **Bogdan Zdrojewski** żałował, że podobnie profesjonalnego i komplementarnego przeglądu nie dokonano po ubiegłorocznej katastrofie powodzi w stolicy Dolnego Śląska.

Za pośrednictwem Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska wrocławscy naukowcy specjalizujący się w ekspertyzach budowlanych dotyczących likwidacji skutków zalania budynków dotarli także do Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju i wykonali tam stosowne badania. O podobną ekspertyzę już w trakcie TARBUDU zwrócili się także gospodarze Dworu Chopina w Dusznikach Zdroju oraz burmistrz Szczytny. Eksperti przystąpili do pracy. Sekretarz Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska – **Ryszard Chruściński** zapewnia, że na podobne wsparcie (przy wykorzystaniu funduszy PHARE) mogą liczyć także inne dotknięte powodzią ośrodki.

Wyjątkowo dobrze układa się współpraca DCK z organami samorządowymi Wrocławia i województwa wrocławskiego. Dotyczy to zwłaszcza Zarządu Miasta, wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego, pełnomocnika ds. likwidacji skutków powodzi oraz Konwentu Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Województwa Wrocławskiego.

Szukając sposobów bezpośredniego dotarcia do poszkodowanych, DCK przygotowało bezpłatne punkty konsultacyjne na targach pomocy powodzianom w Raciborzu i Opolu, na wiosennej edycji X Międzynarodowych Targów Budownictwa „Tarbud-Wiosna '98”, które odbyły się w dniach 26–29 marca br. w Hali Ludowej we Wrocławiu oraz na VII Targach Rolnych „Rolniczy Rynek '98”, które miały miejsce w Wojewódzkim Ośrodku Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu w dniach 27–28 czerwca br. oraz na XI Międzynarodowych Targach Budownictwa „Tarbud-Jeśień '98” (27–30 sierpnia br. w Hali Ludowej we Wrocławiu).

Osoby, firmy, instytucje, samorządy, które mogłyby przyjść z pomocą rzeczową lub finansową miejscowościom dotkniętym tegoroczną klęską powodzi w Kotlinie Kłodzkiej mogą się w tej sprawie kontaktować z Dolnośląskim Centrum Konsultacyjnym – Pomoc w Likwidacji Skutków Powodzi (tel. 0-71/ 57-60-27).

Report powodziowy z Szalejowa został zaprezentowany na stoisku XI Międzynarodowych Targów Budownictwa TARBUD-JESIEN '98 we Wrocławiu.

Fot. Jan Buczek

DOM ŚLĄSKI

O randze regionu decyduje jego gospodarka i kultura. Najlepsze zaś efekty promocyjne przynosi łączna prezentacja dorobku tych obu dziedzin. Marketing poprzez sztukę, wzajemne wspieranie się sfery gospodarczej i kulturalnej, zwłaszcza w samorządowych realiach budżetowych – stają się koniecznością, tak jak niezbędna w dobie Europy Regionów staje się kompleksowa prezentacja dorobku w skali właśnie regionalnej. Partnerem dla niemieckich landów, francuskich departamentów i innych regionów krajów Wspólnoty Europejskiej muszą być po stronie polskiej również duże, samorządne, zintegrowane krainy. A wśród nich także Dolny Śląsk – z uwagi na swój potencjał, historię i położenie geograficzne u styku trzech granic – wielce pożądanym partnerem ogółouropejskiej współpracy.

Wychodząc z takich przesłanek – na długo jeszcze przed decyzjami o zmianie podziału terytorialnego kraju – zrodziła się we Wrocławiu inicjatywa powołania do życia nowej jakościowo instytucji – Domu Śląskiego. 17 listopada 1997 r. Dolnośląska Federacja Kultury i Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska powołały instytucję kulturalno-promocyjną pod tą właśnie nazwą. Swoje poparcie dla tej inicjatywy w pierwszym rządzie wyraziły liczne struktury dolnośląskich samorządów terytorialnych.

Najogólniej mówiąc, Dom Śląski jest ideą programową, zmierzającą do kulturowo-gospodarczej integracji regionu i znaczącej prezentacji jego dorobku zarówno samym Dolnoślązakom, jak i mieszkańcom innych regionów Polski i Europy. Dolny Śląsk jako potężne centrum gospodarcze, naukowe, kulturalne, jako region obfitujący w atrakcje turystyczne jest pożądanym

DOM ŚLĄSKI

nym partnerem do robienia tu interesów i wypoczywania, do inwestowania i obcowania z kulturą, do odwiedzania i związania się na stałe. Dom Śląski stara się pokazać i wykorzystać szanse tego regionu, jednocząc w tym celu – ponad wszelkimi podziałami – wysiłki ludzi sercem oddanym Dolnemu Śląskowi, ludzi twórczo pracujących na rzecz jego rozwoju. Jego działalność jest też w dużej mierze przygotowaniem gruntu do profesjonalnej promocji nowego, dolnośląskiego województwa samorządowego.

Główne kierunki programowe działania Domu Śląskiego to przede wszystkim prezentacja i promocja najciekawszych przedsięwzięć i wydarzeń artystycznych, gospodarczych, naukowych całego Dolnego Śląska we Wrocławiu, a także przedstawianie dorobku Dolnego Śląska w innych centrach regionalnych i krajowych Polski i Europy.

W październiku rusza pod auspicjami Domu Śląskiego Festiwal Kultury Dolnego Śląska. We Wrocławiu w ramach tego festiwalu zaprezentuje się jako pierwszy Teatr Dramatyczny z Legnicy ze swymi głośnymi spektaklami: „Zły” i „Don Kichot Uleczony”. Następnie w stolicy Dolnego Śląska pokazane zostaną przedstawienia przygotowane przez Teatr Dramatyczny z Wałbrzycha. Do końca roku w ramach Festiwalu Kultury Dolnego Śląska odbędzie się także we Wrocławiu koncert Piotra Palecznego, promujący Międzynarodowy Festiwal Chopinowski w Dusznikach Zdroju.

Trwają też starania o utworzenie klubu MILLENNIUM, który będzie elitarnym miejscem stałych spotkań twórczo nastawionych przedstawicieli świata kultury, biznesu i polityki. Jedną z inicjatyw jest powołanie do życia nowych wydawnictw regionalnych. Zakłada się także m.in. organizację klubu konsulów i przedsię-

DOM ŚLĄSKI

biorców zagranicznych oraz wyjście z dolnośląską ofertą promocyjną na najważniejsze prezentacje europejskie.

Spotkanie poświęcone koncepcji promocji regionu w nowych warunkach ustrojowych Polski odbyło się 23 września br. w hotelu „Bristol” w Warszawie. Specjaliści z Wielkiej Brytanii – reprezentujący międzynarodową agencję Euro RSCG – na zaproszenie Domu Śląskiego zaprezentowali grupie dolnośląskich parlamentarzystów, wojewodów, a także Dolnoślązakom piastującym ministerialne funkcje zasady promocji regionalnej. W spotkaniu tym udział wzięli m.in.: Bolesław Marcinişzyn, Witold Krochmal, Józef Król, Ryszard Czamecki, Władysław Frasyniuk, Bogdan Zdrojewski, Sławomir Najnigier, Radosław Gawlik, Barbara Trzeciak-Pietkiewicz oraz członkowie Rady Domu Śląskiego: Wojciech Dzieduszycki, Jacek Weksler, Bogdan Cybulski i Ryszard Lechki.

Jednym z celów działania Domu Śląskiego jest organizowanie cyklicznych spotkań ludzi, którzy mają dolnośląskie korzenie, a osiągnęli znaczącą pozycję w skali kraju, publiczne stanowiska ogólnopolskiej rangi. Takie pierwsze spotkanie z udziałem ponad osiemdziesięciu wybitnych osobistości polskiego życia politycznego, kulturalnego, gospodarczego odbyło się w Warszawie w maju tego roku i okazało się wielce owocne. W sali obrad i jej kuluarach spotkali się ludzie różnych orientacji politycznych, reprezentujący bardzo różnorodne środowiska. Drugi taki wieczór Dolnoślązaków w Warszawie miał miejsce 24 września 1998 r.

Program tego spotkania obejmował kilka wystąpień dotyczących kluczowych spraw regionu. Główny Inspektor Kolejnictwa – Bolesław Musiał – przedstawił możliwości rozwoju komunikacyjnego regionu, a zwłaszcza koncepcję tzw. szybkiej kolei łą-

DOM ŚLĄSKI

czącej Wrocław z Warszawą. Połączenia autostradowe Dolnego Śląska były tematem referatu wiceprezesa Agencji Budowy i Eksploatacji Autostrad – Stefana Rewińskiego. Projekt rozwoju Ossolineum jako sanktuarium kultury polskiej we Wrocławiu przedstawił dyrektor Adolf Juzwenko. O szansach, zagrożeniach i uwarunkowaniach rekonstrukcji Dolnego Śląska w kontekście decentralizacji zarządzania państwem mówił wojewoda wrocławski – Witold Krochmal.

Dom Śląski jest szansą wyprzedzenia promocyjnego innych regionów. Na ile szanse te zostaną wykorzystane, a działania będą kontynuowane i dynamicznie rozwijane – zależy w głównej mierze od nowych władz samorządowych regionu.

Spotkanie Dolnoślązaków w warszawskiej Operze Kameralnej 25 maja 1998 roku fotografował Jan Buczek.

Radę Domu Śląskiego tworzą:

Wojciech hrabia Dzieduszycki – **honorowy przewodniczący**, Lothar Herbst – **przewodniczący**, **prezes Polskiego Radia Wrocław**, Jacek Weksler – **wiceprzewodniczący**, **dyrektor Teatru Polskiego we Wrocławiu**, Bogdan Cybulski – **wiceprzewodniczący**, **prezes RIO**, Sławomir Najnigier – **prezes Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast**, Józef Dolata – **dyrektor Izby Skarbowej**, Adolf Juzwenko – **dyrektor Ossolineum**, Krzysztof Turkowski – **TV Polsat**, Emilian Stańczyszyn – **burmistrz Polkowic**, Jerzy Zieliński – **burmistrz Lubania Śląskiego**, Stanisław Góra – **prezes Walbrzyskiego Towarzystwa Muzycznego**, ksiądz Andrzej Dzielak – **proboszcz Parafii rzymskokatolickiej pod wezwaniem Bożego Ciała we Wrocławiu** i Ryszard Lechki – **sekretarz rady, pełnomocnik wojewody wrocławskiego do spraw Domu Śląskiego**.

Śląsk w latach 1900–1975

Zmiany podziału terytorialnego

Tomasz Kruszewski

Dwudziesty wiek przyniósł daleko idące przekształcenia terytorialne na Śląsku. Zmieniały się jego granice zewnętrzne i wewnętrzne, co szczególnie kontrastowało ze stabilnym pod tym względem XIX stuleciem.

Początek obecnego wieku przyniósł ostatecznie zatwierdzoną w II Rzeszy Niemieckiej strukturę terytorialną naszego regionu. W tej strukturze cały obszar Śląska obejmowała jedna jednostka – zarazem najwyższa – w hierarchii ustrojowej Prus, które zagarnęły go od Austrii w 1740 r., mianowicie prowincja Śląska.

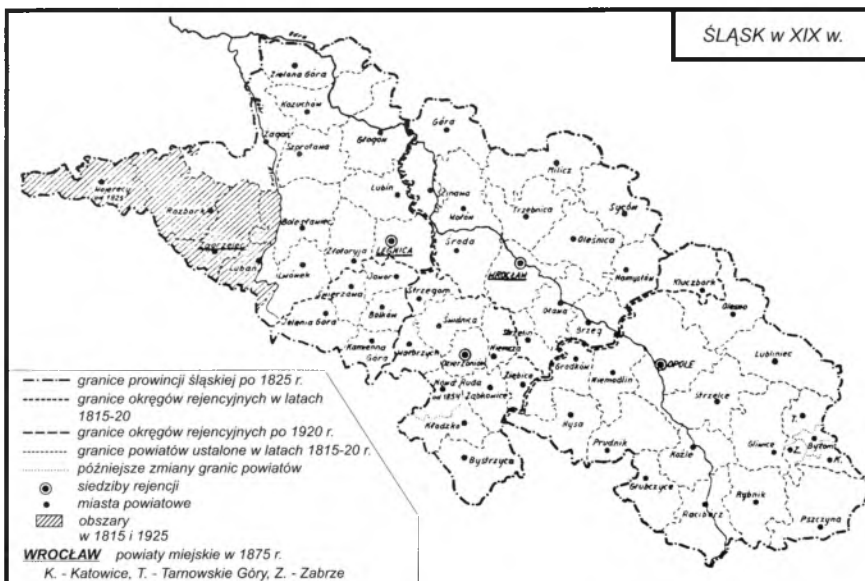
Obejmowała ona obszar dawnego Księstwa Śląskiego, wraz z dawniej odrębną Kotliną Kłodzką, którą zwano Hrabstwem Kłodzkim, a także z 4 powiatami Górnych Łużyc, które do decyzji kongresu wiedeńskiego w 1815 r. tworzyły terytorium należące do królestwa Saksonii. W tej sytuacji Śląsk ciągnął się częściowo za Nysą Łużycką i rozciągał się na wschód aż po Małopolskę. Prowincja Śląska dzieliła się na trzy rejencje (Regierung): legnicką, wrocławską i opolską (w początku XIX wieku istniała jeszcze rejencja dzierzoniowska). Rejencje dzieliły się na powiaty (Kreis), przy czym większe miasta były wyłączone z danego powiatu i wtedy istniały dwa powiaty: ziemski (Landkreis) i grodzki (Stadtkreis). Powiaty dzieliły się na gminy (Gemeinde), które w przypadku Prus były zupełnie inne niż obecnie, a mianowicie całkiem małe, gdyż z reguły gmina obejmowała obszar jednej względnie dwóch wsi. Dlatego też kilka takich ma-

łych gmin tworzyło od 1875 r. jeden okręg zwany urzędowym (Amtsbezirk).

W początku XX wieku liczba powiatów i ich granice utrzymywały się bez większych zmian od około trzydziestu lat, czyli od powołania II Rzeszy Niemieckiej. Najliczniejsza pod względem liczby powiatów była rejencja wrocławska – posiadała ich bowiem 23, pozostałe rejencje (legnicka i opolska) liczyły ich po 19. W rejencji wrocławskiej istniały ówczesne następujące powiaty: brzeski, bystrzycki, dzierzoniowski, górski, kłodzki, milicki, namysłowski, niemczański, noworudzki, oleśnicki, oławski, strzegomski, strzeleński, sycowski, ścinawski, średzki, świdnicki, trzebnicki, wałbrzyski, wołowski, wrocławski grodzki, wrocławski ziemski, ząbkowicki, ziebicki. Rejencja legnicka podzielona była na następujące powiaty: bolesławiecki, bolkowski, chojnowsko-złotoryjski, głogowski, Hoyerswerda, jaworski, jeleniogórski, kamiennogórski, kožu-

chowski, legnicki ziemski, lubański, lubiński, lwówecki, Rothenburg, szprotawski, świerzawski, zgorzelecki ziemski, zielonogórski, żagański. Natomiast w rejencji opolskiej istniały powiaty: bytomski, głubczycki, grodkowski, katowicki, kluczborski, kozielski, lubliniecki, nyski, oleski, opolski, niemodliński, prudnicki, pszczyński, raciborski, rybnicki, strzelecki, tarnogórski, toszecko-gliwicki, zabrzański.

II połowa XIX i początek XX stulecia oznaczał na Śląsku gwałtowną industrializację, a wraz z nią dużą dynamikę rozwoju demograficznego. Czynniki te powodowały, iż liczba powiatów i ich kształt terytorialny nie mogły być traktowane jako stała i niezmienna wartość sama w sobie. Szczególnie kontrastowały ze sobą powiaty rejencji legnickiej i opolskiej. Powiaty pierwszej z tych rejencji charakteryzowały się stabilną liczbą ludności, a najmniejsze z nich posiadały nawet tendencję spadkową, gdyż z upływem lat ich liczba ludności ulegała zmniejszaniu się. Inaczej było na cieszącym się szybkim rozwojem Górnym Śląsku, gdzie tamtejsza liczba ludności intensywnie się zwiększała. Z tego typu gwałtownym wzrostem liczby ludności mieliśmy w omawianym okresie do czynienia tylko w grodzkim powiecie wrocławskim. nierównomierność rozwoju prowadziła do kształtowania się grupy powiatów słabych gospodarczo i demograficznie, a z drugiej strony silne powiaty górnośląskie okazywały się zbyt obszerne i powstawała konieczność ich dalszego dzielenia. W ten sposób na przełomie stuleci podzielono powiaty dotychczas jednolite na ziemskie i grodzkie. Objęło to powiaty: brzeski, bytomski (z którego wyłączono ponadto powiat królewskohucki), gliwicki, nyski, opolski, raciborski, a w rejencji legnickiej – legnicki i zgorzelecki. W rejencji legnickiej istniała też grupa powiatów słabych, które systematycznie się wyludniały, jak np. bolkowski, szprotawski i świerzawski. Takie słabe powiaty istniały także w rejencji wrocławskiej; były to: niemczański, strzegomski i ziebicki, a jeden taki powiat (niemodliński) leżał w rejencji opolskiej.

W tej sytuacji rodziły się pomysły na zmianę sieci powiatów, ale wybuch I wojny światowej pokrzyżował te plany. Także powojenny kryzys nie sprzyjał inicjatywom dokonania zmian w strukturze powiatów na Śląsku. Korzystny moment nastał w II połowie lat dwudziestych, który był czasem prosperity gospodarczej. Władze Republiki Weimarskiej przystąpiły wtedy do działań, które miały na celu zmodyfikowanie powiatowej mapy Śląska.

Pierwsze zmiany granic na Śląsku wyniknęły z postanowień traktatu wersalskiego z 28 czerwca 1919 r. Na jego mocy Polska otrzymała kilka gmin z powiatu górowskiego i większą część powiatu sycowskiego. Dalsze przekształcenia na powiatowej mapie Śląska nastąpiły w początku lat trzydziestych, a mianowicie w latach 1932–1936. Dokonano wtedy istotnej korekty w zakresie liczby powiatów i ich granic, a zmiany dotknęły obie prowincje. W prowincji dolnośląskiej na obszarze rejencji wrocławskiej powiat noworudzki został w 1932 r. włączony do powiatu kłodzkiego. Podobny los spotkał powiat ścinawski, który został włączony do powiatu wołowskiego, a także powiat niemczański włączony do powiatu dzierzoniowskiego. Powiaty ziebicki i ząbkowicki połączono w jeden wspólny powiat, a z kolei powiat strzegomski rozdzielono między powiaty świdnicki ziemski i średzki. Dalsze zmiany miały miejsce w rejencji legnickiej, w której powiat świerzawski został pochłonięty przez powiat złotoryjsko-chojnowski, a powiat bołkowski w 1936 r. włączono do powiatu jaworskiego. Powiat żagański w 1932 r. połączono z powiatem szprotawskim, ale urzędy powiatowe pozostawiono w o wiele mniejszej od Żagania Szprotawie. Należy też wspomnieć o podzieleniu powiatu wałbrzyskiego na powiaty ziemski i grodzki w 1925 r. Podobny podział w powiatach jeleniogórskim i kłodzkim dokonał się w 1932 r.

W prowincji górnośląskiej zmiany zostały podyktowane zupełnie innymi okolicznościami, a mianowicie decyzjami konferencji pokojowej w Wersalu, która w traktacie pokojowym w artykule 88 zdecydowała o przeprowadzeniu na Górnym Śląsku plebiscytu. Jego wynik był dla Polski niekorzystny i Rada Ligi Narodów zamierzała pierwotnie przyznać Polsce jedynie powiaty pszczyński i rybnicki oraz wschodnie fragmenty powiatów oleskiego, lublinieckiego, tarnogórskiego i katowickiego (projekt z 29 czerwca 1921 r.).

Na zmianę tej pierwotnej decyzji istotny wpływ wywarło III Powstanie Śląskie. Będąca jego skutkiem nowa decyzja z 20 października 1921 r. oznaczała lepszy dla Polski podział obszaru plebiscytowego. Przyznano bowiem Polsce uprzedmiotowane powiaty części wschodniej, takie jak pszczyński, rybnicki (bez części położonej najbardziej na północ), katowicki (grodzki i ziemski), grodzki królewskohucki (od 1928 r. pod nazwą chorzowski), większą część powiatu tarnogórskiego, fragment powiatu bytomskiego ziemskiego (z Nowym Bytomiem), a także połowę powiatu lublinieckiego (z Lublińcem). Dodatkowo przyznano Polsce wschodnią część powiatu raciborskiego ziemskiego do Odry oraz kilka gmin powiatów zabrzańskiego i gliwickiego ziemskiego. Przyznano Polsce także północny fragment powiatu namysłowskiego z rejencji wrocławskiej (okolice Rychtala), gdyż obszar ten był także objęty plebiscytem. W tej sytuacji strona niemiecka musiała dokonać pewnych korekt w tej części Górnego Śląska, który pozostał w Niemczech. Zasadnicza mapa powiatowa pozostała w kształcie z 1914 r., ale z uwzględnieniem nowej granicy państwowej. Z części powiatu lublinieckiego (którego część pozostała w Niemczech) utworzono nowy, polski powiat dobrodzieński, wspólnie zresztą administrowany przez powiat oleski, a resztę powiatu tarnogórskiego włączono do ziemskiego powiatu bytomskiego, zwanego od tej pory powiatem bytomsko-tarnogórskim. Podob-

nie uczyniono z fragmentem powiatu rybnickiego, który połączono z raciborskim ziemskim. Dodać należy, że arbitralna decyzja traktatu wersalskiego oddawała ponadto Czechosłowacji południowy fragment powiatu ziemskiego raciborskiego, tzw. Kraj Hulczyński, zamieszkały w większości przez Czechów.

Na obszarze przyznanym Polsce powstało województwo śląskie, które odziedziczyło po Niemczech wspomniane wyżej powiaty. Władze II Rzeczypospolitej dokonały tu w początku lat dwudziestych korekty – mianowicie z ziemskiego powiatu katowickiego utworzyły dwa nowe: mysłowicki i świętochłowicki. Obszar omawianego województwa, na mocy powołującego go statutu organicznego z 15 VII 1920 r., powiększony został o tę część Śląska austriackiego, która na mocy plebiscytu miała być podzielona między Polskę i Czechosłowację. Plebiscyt ten zapisany w układzie w Saint-Germain z 10 IX 1919 r. nigdy się nie odbył, a Czesi dokonawszy napadu na Śląsk Cieszyński w 1920 r. wykorzystali sytuację szczytowego najazdu Rosji bolszewickiej na Polskę. Na konferencji w Spa we Włoszech (10 VII 1920 r.) Polska wyrzekła się plebiscytu i podział jego terytorium oddała arbitralnej decyzji Rady Ligi Narodów (potwierdzenie decyzji ze Spa w jej imieniu przez Konferencję Ambasadorów z 28 VII 1920 r.). Ta ostatnia Zaolzie z Frysztatem, Frydkiem-Mistkiem i połową Cieszyna przyznała Czechosłowacji,

a ostatecznie w ręku polskim znalazły się powiaty: bielski (dwa: ziemski i grodzki) i cieszyński (połowa).

W tej sytuacji Śląsk został podzielony między Niemcy, Polskę i Czechosłowację. Część niemiecka została już wcześniej na mocy ustawy z 14 X 1919 r. podzielona na prowincje: Dolno- i Górnośląską. Tę ostatnią zwano też Deutschobereschlesien (Niemieckim Górnym Śląskiem) lub też Westoberschlesien (Zachodnim Górnym Śląskiem). Prowincja dolnośląska z siedzibą nadprezydenta we Wrocławiu dzieliła się na dwie rejencje: wrocławską i legnicką. Prowincja górnośląska obejmowała obszar rejencji opolskiej. Wspomniana wyżej liczba powiatów wprowadzona w latach 1932–1936 przetrwała do upadku Republiki Weimarskiej. Dojście Hitlera do władzy w 1933 r. niewiele początkowo zmieniło w strukturze powiatów. Jedyną nowością był od tej pory wspólny zarząd obu śląskich prowincji w osobie tego samego nadprezydenta (zarazem kierownika okręgu NSDAP). Byli to kolejno Helmuth Brückner (w 1934 r. usunięty po rozprawie z „lewym” skrzydłem partii nazistowskiej) i jego następca Josef Wagner (jednocześnie kierownik okręgu południowej Westfalii).

Obie prowincje śląskie na mocy ustawy pruskiej z 21 III 1938 r. połączone w jedną prowincję śląską ze stolicą we Wrocławiu. Ta sama ustawa dotyczyła też pozostałości po przyłączonych w traktacie wersalskim do Polski obszarach pruskich prowincji Prusy Zachodnie i Poznań, z których utworzono województwa pomorskie i poznańskie. Te skrawki utworzyły po 1919 r. nową prowincję: Marchia Graniczna Poznańskie-Prusy Zachodnie (Grenzmark Posen-Westpreußen) ze stolicą w Pile. Prowincja ta na mocy wspomnianej ustawy z 1938 r. została rozwiązana, a jej części włączono do istniejących już prowincji. Część z tych terytoriów włączono do równoległe utworzonej prowincji śląskiej. Był to powiat wschowski oraz kilka gmin z powiatu babimojskiego. Obszary te weszły do rejencji legnickiej. Powiat wschowski zachował swój dotychczasowy kształt terytorialny, natomiast owe gminy z powiatu babimojskiego (Bagno, Ciosaniec, Droniki, Kaliska, Krzyż, Łupice, Rudno, Spokojna, Szreniawa Babimojska i Świeciec) wraz z gminą Śmieszkowo z powiatu wschowskiego weszły do powiatu zielonogórskiego. Sam powiat babimojski został zlikwidowany i pozostałe niż wy-

mienione wyżej gminy weszły do powiatu Sulechów-Świebodzin w prowincji brandenburskiej.

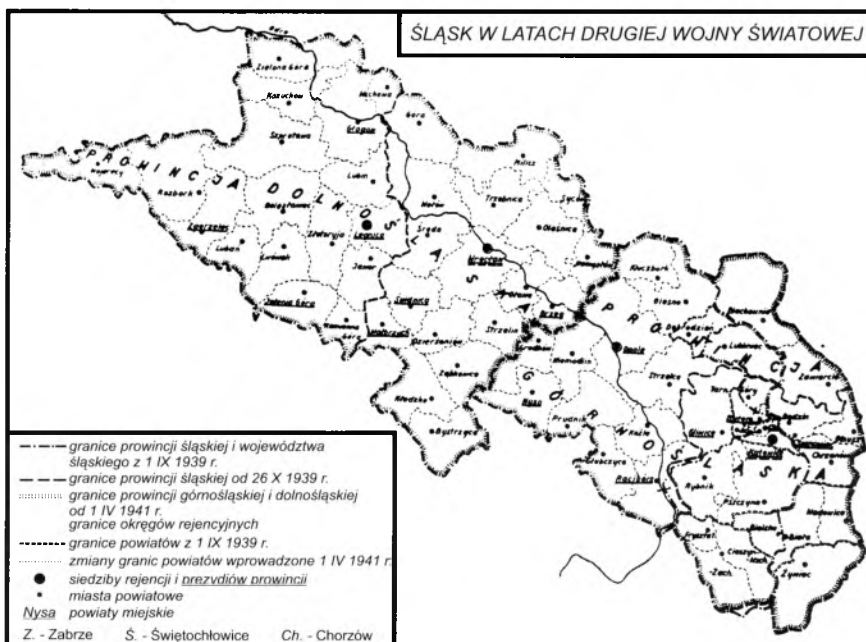
Rok 1938 przyniósł też zmiany na mapie województwa śląskiego, gdyż Polska włączyła się do polityki monachijskiej i wkroczyła na Zaolzie, które w momencie upadku Czechosłowacji zostało przyłączone do Polski. W ten sposób włączono do województwa śląskiego dwa nowe powiaty: frysztański i czeski cieszyński. Ten ostatni nazwano cieszyńskim zachodnim, dla odróżnienia od polskiego, który uzyskał nazwę powiatu cieszyńskiego wschodniego. Dodać należy, że Niemcy w 1938 r. ponownie włączyli do powiatu raciborskiego ziemskiego Kraj Hulczyński.

Dalsze zmiany terytorialne na Śląsku nastąpiły podczas II wojny światowej na mocy dekretu Führera i kanclerza Rzeszy z 8 X 1939 r. o podziale i administracji obszarów wschodnich. Do prowincji włączono dotychczasowe województwo śląskie ze wszystkimi powiatami, ale ponadto dalsze powiaty zachodnie województw kieleckiego i krakowskiego. Z województwa kieleckiego wcielono do III Rzeszy powiat będziński-sosnowiecki, zachodnią część powiatu olkuskiego (z obu tych obszarów powstał jeden powiat będziński-sosnowiecko-olkuski, decyzją Hitlera z 1 XI 1944 r. połączony następnie z powiatem chrzanowskim), południową część powiatu częstochowskiego (okolice Blachowni), powiat zawierciański (z tych obszarów utworzono powiat blachowieńsko-zawierciański). Z województwa krakow-

skiego do prowincji śląskiej włączono powiaty: chrzanowski i żywiecki, a także powiat bialski i zachodnią część powiatu wadowickiego (oba te obszary włączono do powiatu bielskiego ziemskiego). Całość tych terytoriów – odebranych Polsce – utworzyła czwartą rejencję – katowicką. Włączono do niej z rejencji opolskiej powiaty: bytomski ziemski i grodzki, gliwicki ziemski i grodzki oraz zabrzański. Modyfikacje dotknęły też powiatów bytomskiego ziemskiego i tarnogórskiego. Do decyzji Hitlera z 1 VII 1941 r. oba pozostały w granicach ustalonych w 1921 r., a pozostała przy Niemczech resztką powiatu tarnogórskiego była częścią powiatu ziemskiego bytomskiego. Dopiero ta decyzja odtworzyła pierwotny kształt powiatu tarnogórskiego sprzed podziału w 1921 r.

Na mocy ustawy pruskiej z 20 XII 1940 r. zlikwidowano prowincję śląską i ponownie utworzono prowincje: dolno- i górnośląską. Stolicą pierwszej z nich ponownie został Wrocław, druga zaś uzyskała stolicę tym razem nie w Opolu, a w Katowicach. Nadprezydentem prowincji dolnośląskiej został Karl Hanke, górnośląskiej zaś dotychczasowy zastępca Wagnera (ten złożył swoje funkcje na Śląsku) Fritz Bracht.

Druga wojna światowa przyniosła upadek III Rzeszy i zapowiedziane w 1943 r. przez prezydenta Czechosłowacji na emigracji Edwarda Benesa wysiedlenie Niemców z Europy Środkowej. Śląsk znalazł się w granicach Rzeczypospolitej Polskiej, ale zasadnicza siatka powiatów pozostała w zasadzie nie zmieniona do 1975 r. Zmia-

ny granic na Śląsku w pierwszych latach po II wojnie światowej były jednak częste. Jeszcze w czasie trwania działań zbrojnych na mocy uchwały Rady Ministrów z 14 III 1945 r. utworzono dwa okręgi administracyjne: Śląsk Opolski, który uzyskał wojenne granice z 1939 r., oraz Dolny Śląsk, który oprócz dotychczasowego obszaru prowincji dolnośląskiej poszerzony został na wszystkie powiaty tej części prowincji brandenburskiej, jaka znalazła się w polskich granicach. Decyzje te zostały jednak już 7 VII 1945 r. – na mocy kolejnej uchwały Rady Ministrów – zmodyfikowane, gdyż były powiaty brandenburskie przyłączono do województwa poznańskiego (z wyłączeniem powiatu żarskiego). Do tego województwa dołączono też powiat wschowski, który był częścią prowincji dolnośląskiej od 1938 r., a także powiat zielonogórski, zawsze historycznie śląski.

Bardziej stabilne granice powstały na mocy rozporządzenia z 29 V 1946 r. Rozporządzenie to powołało województwo wrocławskie, które objęło wszystkie przedwojenne powiaty prowincji dolnośląskiej (z wyłączeniem powiatu zielonogórskiego, który był częścią województwa poznańskiego oraz powiatów łużyckich Hoyerswerda i Rothenburg, które dzieliły losy sowieckiej strefy okupacyjnej Niemiec; do województwa poznańskiego wrócił też powiat żarski). Ta sytuacja oznaczała, że do województwa wrocławskiego wchodziły wtedy następujące powiaty: bolesławiecki, brzeski, bystrzycki, dzierzoniowski, głogowski, górowski, jaworski, jeleniogórski, kamiennogórski, kłodzki, kożuchowski, legnicki, lubański, lubiński, lwówecki, milicki, namysławski, oleśnicki, oławski, strzebiński, szprotawski, sycowski, średzki, świdnicki, trzebnicki, wałbrzyski, wrocławski, wołowski, ząbkowicki, zgorzelecki, złotoryjski i ponownie powołany po likwidacji w 1932 r. żagański. Dalsze zmiany na Dolnym Śląsku przyniosło utworzenie na mocy rozporządzenia z 6 VII 1950 r. województwa zielonogórskiego. Z interesujących nas śląskich powiatów weszły do niego: głogowski, kożuchowski, szprotawski i żagański, a także do 1945 r. śląski powiat zielonogórski i należący do Śląska w latach 1938–1945 powiat wschowski.

Na Górnym Śląsku powołano początkowo województwo śląsko-dąbrowskie w kształcie utworzonym przez okupanta hitlerowskiego (prowincja górnośląska w gra-

nicach z 1944 r.). Jednak już na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z 29 V 1946 r. w jego miejsce powstało województwo katowickie, które oddało województwom kieleckiemu i krakowskiemu przyłączone do Śląska przez okupanta niemieckiego powiaty: blachowieński, olkuski, chrzanowski, bialski, wadowicki i żywiecki. Utrzymało ono jedynie z wojennych nabytków powiat będziński-sosnowiecki i zawierciański. W tej sytuacji do województwa katowickiego wchodziły następujące powiaty: będziński-sosnowiecki, bielski, bytomski, cieszyński, dobrodzieński (w 1945 r. wydzielono go z lublinieckiego), gliwicki, głubczycki, grodzki, katowicki, kluczborski, kozielski, lubliniecki (bez dobrodzieńskiego), niemodliński, nyski, oleski, opolski, prudnicki, pszczyński, raciborski, rybnicki, strzelecki, tarnogórski i zawierciański (bez części blachowieńskiej z okresu okupacji). Ten kształt województwa katowickiego zachowało do utworzenia województwa opolskiego (6 VII 1950 r.), któremu musiało oddać wszystkie powiaty dawnej rejencji opolskiej (ale w kształcie tej ostatniej z 1940 r., czyli powiaty bytomski grodzki i ziemski, gliwicki grodzki i ziemski, zabrzański, zachowano też połączone przez Niemców w 1939 r. powiat dobrodzieński z lublinieckim, czyli zarazem pierwotny kształt tego powiatu sprzed decyzji z X 1921 r. o podziale ob-

szaru plebiscytowego i ten jednolity powiat lubliniecki pozostał w województwie katowickim i nie wrócił już do Opolszczyzny). Nowe województwo opolskie uzyskało też historycznie dolnośląskie powiaty: brzeski grodzki i ziemski oraz namysławski.

Dalsze dziesięciolecia przyniosły kolejne przekształcenia terytorialne na Śląsku. W latach pięćdziesiątych z województwa kieleckiego przyłączono do katowickiego powiaty: myszkowski, kłobucki i częstochowski, co spowodowało, że administracyjny Śląsk doszedł do rzeki Liswarty. Granice oddaliły się jeszcze dalej od ekspansyjnych planów niemieckich z okresu II wojny światowej. Kolejne przemiany dotknęły granic powiatów w okręgu przemysłowym. Istniały tam odziedziczone po czasach sprzed 1939 r. powiaty grodzkie takie jak: będziński, chorzowski, myślowicki, świętochłowicki, sosnowiecki i zabrzański. Dodano do tej listy kolejne: częstochowski, dąbrowski, rudzki i siemianowicki. Z kolei lata sześćdziesiąte przyniosły komasację granic konurbacji górnośląskiej, co oznaczało likwidację powiatów: świętochłowickiego i zabrzańskiego. Skomasowano też ostatecznie powiat dobrodzieński z lublinieckim. Zaistniało też zjawisko odwrotne: z powiatu pszczyńskiego wyłączono nowy powiat tyski, a z rybnickiego – wodzisławski. W województwie opol-

skim w ten sposób z części powiatu strzeleckiego wyłączono powiat krapkowicki, ale objął on także część terenów z powiatów prudnickiego, opolskiego ziemskiego i kozielskiego. Przy okazji skorygowano granice między powiatami: strzeleckim i kozielskim. W województwie wrocławskim ponownie (od likwidacji w 1932 r.) w roku 1954 r. powołano powiat noworudzki (z powiatu kłodzkiego), a w województwie zielonogórskim powiat kożuchowski przemianowano na nowosolski. W 1973 r. wyłączono z powiatu wołowskiego obszar dawnego powiatu ścinawskiego, włączając go zarazem do powiatu lubińskiego.

W ten sposób w chwili likwidacji powiatów (1975 r.) w województwie wrocławskim istniało 27 powiatów ziemskich: bolesławiecki, bystrzycki, dzierzoniowski, górowski, jaworski, jeleniogórski, kamienogórski, kłodzki, legnicki, lubański, lubiński, lwówecki, milicki, noworudzki, oleśnicki, oławski, strzeliński, sycowski, średzki, świdnicki, trzebnicki, wałbrzyski, wołowski, wrocławski, ząbkowicki, zgorzelecki i złotoryjski. Istniały też cztery powiaty grodzkie: jeleniogórski, legnicki, świdnicki i wałbrzyski. Brakuje w tym zestawieniu powiatu grodzkiego wrocławskiego, gdyż w 1957 r. miasto Wrocław podniesiono do rangi odrębnego woje-

wództwa miejskiego wrocławskiego. Województwo opolskie liczyło 14 powiatów ziemskich: brzeski, głubczycki, grodkowski, kluczborski, kozielski, krapkowicki, namysłowski, niemodliński, nyski, oleski, opolski, prudnicki, raciborski, strzelecki. Istniały też cztery powiaty grodzkie: brzeski, nyski, opolski i raciborski. Województwo katowickie także posiadało 14 powiatów ziemskich: będziński, bielsko-bialski, cieszyński, częstochowski, gliwicki, kłobucki, lubliniecki, myszkowski, pszczyński, rybnicki, tarnogórski, tyski, wodzisławski i zawierciański. W województwie katowickim istniało natomiast aż 17 powiatów grodzkich: będziński, bielsko-bialski, bytomski, chorzowski, cieszyński, czeładzki, częstochowski, dąbrowski, gliwicki, katowicki, mysłowicki, rudzki, rybnicki, siemianowicki, sosnowiecki, świętochłowicki, tyski, zabrzański i zawierciański. W tej sytuacji decyzje z 1975 r., które zlikwidowały powiaty, przerwały pewną ciągłość historyczną rozwoju struktury terytorialnej na Śląsku.

Celem tej publikacji było przedstawienie przemian struktury terytorialnej na Śląsku w II połowie XIX i w XX wieku. Musiała być ona siłą rzeczy syntetyczna, ale – jak myślę – daje ogólną orientację w zakresie zmian terytorialnych Śląska okresu II Rzeszy Niemieckiej, Republiki Weimarskiej, III Rzeszy i okresu powojennego.

Medyczne Warsztaty Internetowe

Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska dzięki finansowemu wsparciu Fundacji im. Stefana Batorego i Fundacji Bankowej im. Leopolda Kronenberga, współpracy z Dolnośląską Izbą Lekarską oraz merytorycznej pomocy firmy „Taide Polska” organizuje bezpłatne Medyczne Warsztaty Internetowe. Warsztaty przeznaczone są dla lekarzy, pielęgniarek, osób z działu administracyjnego, pracowników samorządowych zajmujących się problematyką służby zdrowia. Celem warsztatów jest poznanie Internetu, jego możliwości i sposobów wykorzystania. Zakres szkolenia obejmuje m.in. przeglądanie i przeszukiwanie medycznych zasobów sieci Internet, używanie poczty elektronicznej, grup dyskusyjnych, tworzenia stron www i innych.

Szkolenia trwają 4 dni w tygodniu po 5 godzin w miesiącach: wrzesień – grudzień 1998 r. Zajęcia odbywają się w pracowni komputerowej Dolnośląskiej Izby Lekarskiej przy ul. Matejki 6 we Wrocławiu.

Bliższe informacje i zapisy:

Pracownia komputerowa DIL

ul. Matejki 6

tel. (0-71) 22-50-56 do 58

fax 22-48-44

lub

**Stowarzyszenie
na Rzecz Promocji
Dolnego Śląska**

przy ul. Krzemienieckiej 60a

tel./fax (0-71) 354-57-00

57-60-27 w. 115

Dziedzictwo Niemczy

Urokliwa Niemcza – jeden z najstarszych grodów Dolnego Śląska – ma imponującą historię, w której splatają się losy kilku narodów, a zwłaszcza polskiego, czeskiego, austriackiego i niemieckiego. Średniowiecze było dla miasta szczytowym okresem rozwoju, a miejsce to odwiedzali wówczas późniejsi święci, władcy, liczni kupcy z całej Europy. Współczesność Niemczy nie jest zbyt imponująca. Miasteczko sprawia wrażenie zamierającego, odkąd ruch został skierowany obwodnicą. Stała się ona błogosławieństwem i zarazem przekleństwem dla mieszkańców miasta. Problemem ludności i władz gminy jest zwłaszcza bardzo wysokie bezrobocie.

Samorządowe władze Niemczy mają co prawda spore osiągnięcia w dziedzinnie rozwoju infrastruktury, ale gmina ta nadal leży na uboczu zainteresowań poważnych inwestorów, a nawet turystów. Gród stara się ożywić swoimi inicjatywami Towarzystwo Miłośników Niemczy i Ziemi Niemczańskiej, którego przewodnicząca Jadwiga Sierka zwróciła się do Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska o patronat i wsparcie dwóch jesiennych przedsięwzięć.

Stowarzyszenie pomogło więc rzeczowo w zorganizowaniu 19 września uroczystości w Niemczy pod nazwą „Europa – wspólne dziedzictwo”. Dzięki konstrukcjom i elementom scenografii, dostarczonym do miejscowego Domu Kultury przez członka Stowarzyszenia – „BUDEXPO-Wrocław S.A.” – odbyła się tu wystawa dokumentująca graficznie program odbudowy zespołu zamkowego w Niemczy, zaprezentowane też dziecięce makiety i obrazy miasta. Wystawie towarzyszyła sesja popularnonaukowa na temat historii Niemczy, w której uczestniczyli polscy i niemieccy specjaliści. Odbył się także koncert muzyki organowej w kościele parafialnym i spacer z historykiem po Niemczy. Zwłaszcza

Po rynku oprowadzał dr Rafał Eysymontt.

ta prelekcja na żywo, prowadzona w Rynku i kamienicach grodu przez dra Rafała Eysymontta, wzbudziła zainteresowanie gości i mieszkańców miasta. Rolę gospodarza imprezy pełnił burmistrz Janusz Rudnicki. Wśród uczestników uroczystości obecni byli z ramienia Stowarzyszenia m.in.: Bogdan Cybulski, Ryszard Chruściński, Mieczysław Piotrowski i Jan Buczek.

Z kolei 11 października Towarzystwo Miłośników Niemczy i Ziemi Niemczańskiej pod patronatem Stowarzyszenia zorganizowało uroczystość odsłonięcia na kościele parafialnym tablicy upamiętniającej pobyt w tym grodzie patronki pojednania narodów – świętej Jadwigi. O zasługach i osobowości świętej homilię wygłosił ksiądz profesor Antoni Kiełbasa z Trzebnicy. Mszę świętą koncelebrował biskup Jan Tyrawa. Wystąpiły też chóry z Wrocławia i Nachodu, a w uroczystości uczestniczyła spora grupa także czeskich i niemieckich samorządowców. Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska reprezentował Sławomir Najnigier.

M.W.

Imprezę otworzyła Jadwiga Sierka – główna inicjatorka sesji pod hasłem „Europa – wspólne dziedzictwo”.

Zdjęcia: Wiesław Włodarczyk

Jawor pachnący chlebem

Jak Złotoryja kojarzy się z mistrzostwami poszukiwaczy złota, tak pobliski Jawor (woj. legnickie), staje się znany jako miejsce dorocznych Międzynarodowych Targów Chleba. W tym roku w czerwcu już po raz drugi w mieście tym zapachniało chlebem, a pod rozbitym w rynku namiotem swe smakowite wypieki prezentowali

piekarze z Polski, Niemiec i Francji. Swoją ofertę prezentowały także firmy pracujące na rzecz piekarnictwa, a imprezie, której patronuje m.in. Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska, towarzyszyły konferencje popularnonaukowe, koncerty, zabawy, zawody sportowe. Na ten trzydniowy festyn licznie zjechali miesz-

kańcy sąsiednich miejscowości i zagraniczni turyści. Impreza wykreowana głównie przez **Jacka Krajewskiego i Cezarego Marczeke** ze Stowarzyszenia Międzynarodowe Targi Chleba, stała się najważniejszym z przedsięwzięć promocyjnych Jawora. Niejako przedłużeniem tej promocji stało się obdarowanie pachnącymi, ozdobnymi bochenkami chleba wszystkich uczestników tegorocznego finału Dolnośląskiego Klucza Sukcesu w Jeleniej Górze.

Podczas targów fachowcy przyznali wielce zaszczytny tytuł Piekarza Roku **Mirosławowi Cymbaliście** ze Szczytnik (na zdjęciu). Wyróżnienia otrzymali: **Wojciech Grablewski** z Radzimina, **Władysław Maciejewski** z Jawora i **Marian Kurasiak** z Kościana. Były także nagrody dla firm współpracujących z piekarnictwem.

Międzynarodowe Targi Chleba stały się firmową imprezą gminy Jawor. Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska w swoich poczynaniach zachęca i inne miejscowości do organizowania przedsięwzięć, które wyróżniałyby je na mapie Polski i stanowiły nieszablonową formę ich promocji.

M.W.

Podziękowania dla Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska

Szanowni Państwo

Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu serdecznie dziękuje za wkład Stowarzyszenia w organizację VII Targów Rolnych „Rolniczy Rynek '98”.

Wyrażamy uznanie za Wasze zaangażowanie w organizację imprezy i liczymy na dalszą owocną współpracę.

Z poważaniem
Dyrektor

mgr inż. Ewa Mańkowska

Polskie Stowarzyszenie Mykologów Budownictwa bardzo gorąco dziękuje za włączenie naszego Stowarzyszenia do akcji związanej z usuwaniem skutków powodzi na terenie Kotliny Kłodzkiej w 1998 r. Dziękujemy również za pomoc organizacyjną w czasie wykonywania prac ekspertyzowych i wyeksponowanie naszej pracy i doświadczenia podczas Targów Budowlanych, które odbyły się we Wrocławiu w końcu sierpnia 1998 r.

Licząc na dalszą miłą współpracę, pozostaję z szacunkiem

Przewodniczący Zarządu
Polskiego Stowarzyszenia Mykologów Budownictwa
dr inż. Jerzy Karyś

Oleśnica. Ratusz z XV w.

Organizatorzy Święta Unii Europejskiej „Dni Europy w Oleśnicy”

składają serdeczne podziękowania za życzliwość, pomoc w zorganizowaniu naszego święta, zaangażowanie się w rozwój naszego miasta oraz wspólną zabawę.

Przekazujemy pozdrowienia, zapraszamy do Oleśnicy i życzymy dalszego dynamicznego rozwoju.

Z wyrazami szacunku

Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Kultury i Sportu w Oleśnicy
Renata Przygodzka

**CENTRUM PROMOCJI GOSPODARCZEJ
BUDEXPO-WROCŁAW sp. z o.o.**

54-613 Wrocław, ul. Krzemieniecka 60a
Centrala telefoniczna: 0-71/57-42-15
Sekretariat: tel./fax 0-71/57-55-60
Dom Handlowy: tel./fax 0-71/57-60-40
Biuro Imprez: tel./fax 0-71/57-57-50
e-mail: targi@box43.gnet.pl

NASZA OFERTA

Centrum Promocji Gospodarczej BUDExPO-WROCŁAW sp. z o.o.
jest przedsiębiorstwem zajmującym się działalnością
handlową, wystawienniczo-promocyjną i jako jedyna
firma we Wrocławiu umożliwia jednostkom gospodarczym
całoroczną promocję we własnej hali o łącznej powierzchni 3200 m².

Formy promocji stałej lub okresowej:

gabloty ekspozycyjne, stoiska bezobsługowe (12–100m²), stoiska
z własną obsługą, biura handlowo-ekspozycyjne.

Niezależnie od stałej promocji zajmujemy się również
organizacją targów i imprez promocyjnych. Nasze
zaplecze i techniczne uzbrojenie pozwalają na
realizację w okresie między targami indywidualnych
akcji promocyjnych na powierzchni wewnętrznej do
700 m² oraz zewnętrznej do 900 m².

Posiadamy elementy zabudowy wystawienniczej typu **OCTANORMA**,
sale konferencyjne, bar gastronomiczny. Gwarantujemy obsługę
plastyczną, poligraficzną i techniczną.

**Sposób wykorzystania powierzchni wystawienniczo-biurowej oraz
określenie warunków finansowych jest ustalane na drodze nego-
cjacji i uzgodnień.**

Oferujemy w sprzedaży:

■ silniki elektryczne ■ maszyny stolarskie wszystkich krajowych
producentów ■ artykuły instalacyjne – przewody, osprzęt, źródła
światła ■ elektronarzędzia – 130 rodzajów ■ panele podłogowe
■ spawalnictwo, drabiny i inne artykuły techniczne.

Sprzedaż za gotówkę, na raty, leasing.

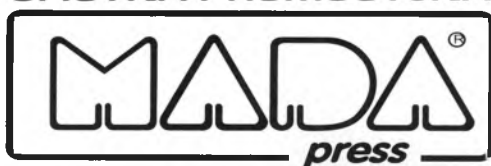
Obecnie na terenie BUDExPO-WROCŁAW sprzedaż bezpośrednią prowadzą:

ERBAK (tynki, masy) **EUROKLINKER** (glazura) **GLASPOL** (szkło
i przeszklenia **KOVOHUTE POLAND** (wyroby aluminiowe) **ALBA**
(technika grzewcza) **MAZUBAR** (sprzęt AGD), **ALUZARO** (stolarka
aluminiowa, żaluzje) **OST** (artykuły biurowe) **RISSE BETON**
(wyroby betonowe i żelbetonowe **STEINRISSE** dla kanalizacji
deszczowej i sanitarnej), **Maszyny czyszczące** (sprzęt czyszczący
do biur i magazynów), **FAKRO** (okna dachowe) **ANIBUD** (budowa
basenów) oraz 12 firm produkujących obrabiarki do drewna:
REMA Reszel, **HAMECH** Hajnówka, **JAROMA** Jarocin, **GOMA**
Gorzów, **PEMAL** Malbork, **SAFO** Słupsk, **LTS** Koronowo, **BEZ**
Gdynia, **FABA** Baboszewo, **INSTALWENT** Białe Błota oraz **RONDO**
Tychy.

**Na terenie BUDExPO-WROCŁAW działa również
Dolnośląskie Centrum Konsultacyjne – Pomoc
w Likwidacji Skutków Powodzi, prezentujące wiele
wytworów i ofert producentów z rabatami dla po-
szkodowanych w czasie powodzi.**

Obiekty **BUDExPO-WROCŁAW** posiadają instalację alarmową, przeciw-
włamaniową oraz stały dozór. W kompleksie znajduje się rampa
załadownicza i wyladowcza, plac manewrowy dla dużych samochodów
ciężarowych, parking na około 120 samochodów osobowych oraz
przestrzeń magazynowa. Istnieje możliwość separacji powierzchni
magazynowej dla poszczególnych firm.

OFICyna PROMOCYJNA

rok założenia 1991

50-075 Wrocław, ul. Krupnicza 6/8, tel./fax 0-71/344-38-06
Adres do korespondencji: 50-950 Wrocław, P.O. Box 106

Z nami łatwiej

**reklama
w pełnym zakresie**

- znaki firmowe-logo
- wizytówki, papiery firmowe,
teczki konferencyjne
- plakaty i ulotki reklamowe
- katalogi, foldery, kalendarze
- czasopisma regionalne
- skład komputerowy
- profesjonalna korekta
- nadruki na upominkach
- plansze i tablice reklamowe
- komputerowe wycinanie
znaków i liter
- fotografia reklamowa
- projekty i aranżacje wnętrz:
sklepy, bary, biura
- promocja
- reklama prasowa, radiowa,
telewizyjna
- druk: offset, sitodruk

**szybko
solidnie
profesjonalnie**

O Odrze w Ostrawie

Na początku października br. Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska było współorganizatorem wyjazdu do Ostrawy. W skład polskiej delegacji weszli m.in. Jan Winter z Kancelarii Premiera, Marlena Barwik-Naglewska, Mieczysław Piotrowski, Zenon Salamon i Romuald Grocki z wrocławskiego Urzędu Wojewódzkiego, Ryszard Biały z Federacji Pracodawców, Jan Waszkiewicz z Biura Rozwoju Wrocławia i liczna grupa dolnośląskich dziennikarzy. Gospodarzem pobytu Polaków był prezydent Ostrawy – Evzen Tosanowsky. To kolejne polsko-czeskie spotkanie firmowane przez Stowarzyszenie miało na celu ugruntowanie współpracy nadodrzańskich regionów po obu stronach granicy.

Położona u źródeł Odry – nieformalna stolica regionu północnomorawskiego – Ostrawa była jednym z pierwszych miast, którym przyszło się zmagać z ubiegłoroczną powodzią. Wtedy też nawiązała się bezpośrednia współpraca samorządów Wrocławia i Ostrawy. Jej ugruntowywanie i rozwijanie jest szczególnie istotne ze względu na czekającą zarówno nas, jak i Czechów reformę administracyjną, która umożliwi m.in. ożywienie kontaktów przygranicznych regionów bez potrzeby angażowania rządów i ministerstw do zawierania porozumień. „Łączą nas Karkonosze, łączy nas Odra, łączy drobny handel oraz podobne problemy i zagrożenia. Dlatego należy zrobić wszystko, aby chęć wspólnych działań nie zanikła wraz z upływem czasu zacierającego pamięć o powodzi w 1997 roku – mówił prof. A. Waszkiewicz na spotkaniu z prezydentem Tosanowskim.

Dla władz Ostrawy spotkanie to było okazją do przedstawienia swoich dokonań i promocji całego regionu. Dla naszej delegacji jednym z najciekawszych punktów wyprawy okazała się wizyta w bardzo nowoczesnym Centrum Służb Alarmowych. Tu – pod jednym numerem telefonu – dyżurują specjaliści ratownictwa z wojska, policji, straży pożarnej i pogotowia ratunkowego. Mają do dyspozycji nowoczesne systemy komputerowe, które pozwalają szybko i skutecznie reagować w sytuacjach zagrożenia. Z kolei w Zarządzie Dorzecza Odry uczestnicy wycieczki wysłuchali interesujących wykładów na temat systemu gospodarki wodnej w Czechach oraz o szansach i zagrożeniach stwarzanych przez wspólną rzekę. Niepokojąco brzmiały informacje o tym, że w ciągu roku po czeskiej stronie ma miejsce około stu wycieków zanieczyszczeń i szkodliwych substancji do Odry. Dzieje się tak mimo całego systemu zabezpieczeń. Sam Zarząd Dorzecza Odry w Ostrawie nie jest urzędem, ale spółką akcyjną Skarbu Państwa, rozliczaną z efektywności działań, a nie ilości programów i deklaracji.

Końcowy punkt programu – konferencję prasową – ponownie zdominowały problemy Odry. Powstające w Polsce, Czechach i Niemczech projekty jej zagospodarowania, lepszego wykorzystania nadal do siebie nie przystają. Spotkanie w Ostrawie miało więc i ten walor, że specjaliści z obu stron mogli wymienić informacje i poglądy na temat tej łączącej nasze nadgraniczne regiony rzeki. Wizyta stała się ważkim elementem budowania autentycznej współpracy nadodrzańskich regionów.

Izabela Czuban

LISTA CZŁONKÓW WSPIERAJĄCYCH STOWARZYSZENIE

1. Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Jeleniej Górze
2. Centrum Promocji Gospodarczej „BUDEXPO-WROCLAW” sp. z o.o.
3. Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni
4. Urząd Miasta i Gminy w Niemczy
5. Urząd Miasta i Gminy w Lubaniu
6. Urząd Gminy w Legnickim Polu
7. Centrum Badawczo-Projektowe Miedzi „CUPRUM” we Wrocławiu
8. Firma Budowlana Handlowo-Usługowa „MABUD” we Wrocławiu
9. PPHU „SMART” we Wrocławiu
10. Urząd Gminy w Kunicach
11. Urząd Miasta i Gminy w Środzie Śląskiej
12. Urząd Miasta i Gminy w Sobótce
13. Urząd Miasta i Gminy w Trzebnicy
14. Urząd Gminy w Borowie
15. Urząd Miejski w Szczawnie Zdroju
16. PPHU „EMBIPOL” we Wrocławiu
17. Urząd Miasta i Gminy w Lubawce
18. Urząd Gminy w Wińsku
19. Urząd Miasta i Gminy w Kątach Wrocławskich
20. Urząd Miasta i Gminy w Nowogrodzcu
21. Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „BISEK” we Wrocławiu
22. Elektrownia „TURÓW” w Bogatyni
23. Urząd Gminy w Zgorzelcu
24. „ABRAXAS” s.c. we Wrocławiu
25. Urząd Miasta w Bolesławcu
26. Teatr „FRANT” we Wrocławiu
27. Oficyna Promocyjna „MADA PRESS” we Wrocławiu
28. „VISCOPLAST” S.A. we Wrocławiu
29. Korporacja Wydawniczo-Informacyjna ORPHA” we Wrocławiu
30. Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „CENTROSTAL-WROCLAW” S.A.
31. PPH „CARING” w Księginicach
32. „Kovohute Poland” we Wrocławiu
33. PPH „SENDEX” w Księginicach
34. Andrzej Łuc z Wrocławia
35. „Beart Studio” we Wrocławiu
36. Usługi Fotograficzne Anna Łoś z Wrocławia
37. TIM S.A. we Wrocławiu
38. Montage-Bau GmbH Peter Ahrendsen w Suchej Górze
39. Urząd Miasta i Gminy w Jelczu-Laskowicach
40. Przedsiębiorstwo Produkcji Farmaceutycznej „HASCO-LEK” we Wrocławiu
41. Drywit System USA (Europe) Regionalne Centrum Dystrybucji we Wrocławiu
42. Bank Współpracy Europejskiej S.A. Oddział we Wrocławiu
43. Urząd Miasta w Zgorzelcu
44. Wrocławskie Przedsiębiorstwo „HALA LUDOWA” we Wrocławiu
45. Wydawnictwo-Drukarnia „IX-DRUK” we Wrocławiu
46. „MAS” sp. z o.o. we Wrocławiu
47. Polskie Stowarzyszenie Mykologów Budownictwa we Wrocławiu
48. „TAIDE POLSKA” sp. z o.o. we Wrocławiu

CZŁONKOWIE ZAŁOŻYCIELE Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska

1. Władysław BIGUS
2. Zbigniew CHLEBOWSKI
burmistrz Żarowa
3. Ryszard CHOMICZ
wójt Kobierzyc, przewodniczący
Stowarzyszenia Wójtów
i Burmistrzów Województwa
Wrocławskiego
4. Ryszard CHRUŚCICKI
dyrektor Centrum Promocji
Gospodarczej BUDEXPO-
-WROCLAW
5. dr Bogdan CYBULSKI
prezes Regionalnej Izby
Obrachunkowej we Wrocławiu
6. Jerzy DUDZIK
prezes Agencji Rozwoju
Regionalnego AGROREG (Nowa
Ruda)
7. Henryk GAWRZOŁ
prezes Lubiąskiego Regionalnego
Klubu Biznesu
8. Jerzy GÓRSKI
burmistrz Bogatyni
9. Sławomir HUNEK
prezes Agencji Rozwoju
Regionalnego S.A. (Wałbrzych)
10. Teresa KRZEMIŃSKA
prezes Karkonoskiej Agencji
Rozwoju Regionalnego (Jelenia
Góra)
11. Józef KRÓL
wice wojewoda jeleniogórski
12. Ewa MANKOWSKA
dyrektor Wojewódzkiego Ośrodka
Doradztwa Rolniczego (Wrocław)
13. dr hab. Janusz MARAK
pracownik naukowy Akademii
Ekonomicznej (Wrocław)

14. Sławomir NAJNIGIER
prezes Urzędu Mieszkalnictwa
i Rozwoju Miast
15. Bogusław ROGIŃSKI
wójt Nowej Rudy
16. Józef SPYRA
przewodniczący Rady Wykonawczej
Federacji Pracowników
Województwa Legnickiego
17. Karol STASIK
prezes Bolesławieckiego
Towarzystwa Gospodarczego
18. Zdzisław ŚLIWIŃSKI
członek Prezydium Dolnośląskiej
Izby Gospodarczej
19. Tadeusz ŚWIĄCIK
Wądroże Wielkie

CZŁONKOWIE ZWYCZAJNI

1. Jan Buczek
organizator Międzynarodowego
Festiwalu Muzyki Organowej
i Kameralnej w Trzebnicy
2. Julian Golak
sekretarz Euroregionu Glacensis
3. dr Lothar Herbst
prezes Polskiego Radia
we Wrocławiu
4. Kazimierz Janik
wójt Gminy Zgorzelec
5. Maciej Pawłowski
Centrum Samorządu Lokalnego
w Jeleniej Górze
6. Mieczysław Piotrowski
pełnomocnik wojewody
wrocławskiego ds. stosunków
z Czechami
7. Andrzej Szwarnowski
dyrektor Kopalni Węgla Brunatnego
TURÓW w Bogatyni
8. Jerzy Terlecki
burmistrz miasta Polanica Zdrój
9. prof. dr hab. Jerzy Wyrzykowski
kierownik Zakładu Geografii
Regionalnej i Turystyki
Uniwersytetu Wrocławskiego
10. prof. dr hab. Janusz Zaleski
Wrocławska Agencja
Rozwoju Regionalnego

REGION DOLNY ŚLĄSK

REDAGUJE ZESPÓŁ

WYDAJĄ

Stowarzyszenie na Rzecz Promocji
Dolnego Śląska
oraz
Centrum Promocji Gospodarczej
BUDEXPO-WROCLAW

Redaktor
MIROSŁAW DURCZAK

ADRES BIURA

54-613 WROCLAW
ul. Krzemieniecka 60a
tel. centr. 0-71/57-42-15 w. 24
tel. 57-60-27
tel./fax 57-55-60
e-mail: spds@box43gnet.pl

Prezes Zarządu
BOGDAN CYBULSKI

Wiceprezisi
JERZY DUDZIK
JÓZEF KRÓL
JÓZEF SPYRA

Sekretarz
RYSZARD CHRUŚCICKI

Nr konta
Bank Zachodni SA I/Wrocław
389206-643135-132-3000

WYDANO

w Oficynie Promocyjnej
MADA PRESS
50-075 Wrocław, ul. Krupnicza 6/8
tel./fax 0-71/344-38-06

Okładka:
Teatr im. C. Norwida w Jeleniej Górze
był miejscem rozdania tegorocznych
Kluczy Sukcesu.
Fot. Henryk Stobiecki

Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Wrocław Spółka Akcyjna

Wrocław, ul. Walońska 3–5, centrala tel. +4871/340 55 55, fax +4871/343 04 34

Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Wrocław S.A. dysponuje w swojej siedzibie przy ulicy Walońskiej 3–5 trzema salami konferencyjnymi. Ich wielkość i różnorodne wyposażenie zaspokajają wszelkie oczekiwania organizatorów seminariów, prezentacji bądź konferencji międzynarodowych. Niebagatelnym atutem położonego w Śródmieściu Wrocławia Centrum Ciepłownictwa jest obszerny parking na 150 pojazdów. Najnowocześniejsza we Wrocławiu sala konferencyjna może pomieścić 220 osób. Posiada pełne wyposażenie audio-wideo z projektorem Liesegang LCD dv 800 oraz zestawem do tłumaczeń symultanicznych w sześciu językach dla uczestników konferencji. Zajmuje ona centralną część I piętra Centrum Ciepłownictwa. Obszerny hol umożliwia przygotowanie bufetu z napojami i przekąskami.

W przypadku organizowania szkoleń, mniejszych konferencji lub narad zespołów specjalistycznych w trakcie dużych seminariów międzynarodowych do dyspozycji uczestników są również inne pomieszczenia.

Na IV piętrze znajduje się sala narad dla 20 osób. Dysponuje ona wyposażeniem audio-wideo i urządzeniami do standardowych prezentacji. Naprzeciw tej sali usytuowany jest bufet na około 50 miejsc, serwujący ciepłe posiłki.

Na VII piętrze zlokalizowano salę ekspozycyjno-szkoleniową, przewidzianą dla 50 uczestników. Posiada ona nagłośnienie i urządzenia do standardowej prezentacji. Z salą połączony jest również minibar. Jest to jedyne miejsce w bezpośrednim sąsiedztwie Starego Miasta i Ostrowa Tumskiego, z którego rozciąga się widok na całą panoramę zabytkowej części Wrocławia.

Od chwili otwarcia Centrum Ciepłowniczego we wrześniu 1996 roku w jego salach odbyło się ponad 50 konferencji i sympozjów, m.in. w kwietniu 1997 roku forum: „Rola Banków Europejskich w Finansowaniu Rozwoju Przemysłowego w Polsce”. Najbardziej prestiżową konferencję zorganizował Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy. Od 10 do 12 marca 1997 roku dyskutowano nad przepisami projektu Europejskiej Karty Samorządu Regionalnego. Dokument ten został przyjęty przez Radę Europy na posiedzeniu w Strasburgu 5 czerwca 1997 roku.

Konferencja ta odbyła się we Wrocławiu z inicjatywy profesora Leona Kieresa, przewodniczącego Prezydium Sejmiku Samorządowego we Wrocławiu, a zarazem wiceprzewodniczącego Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy. Według profesora Kieresa „walorem sali konferencyjnej w MPEC jest znakomita akustyka oraz możliwość bezpośredniego kontaktu uczestników narad – oryginalnym w krajowych warunkach rozwiązaniem jest zastosowanie drzwi przesuwanych, którymi można regulować wielkość sali”.

Opinia profesora Kieresa, który w Radzie Europy piastuje tak eksponowane funkcje, jest szczególnie zobowiązująca i miarodajna, gdyż ma on możliwość częstego konfrontowania polskich rozwiązań z tymi, które stanowią standard w krajach Unii Europejskiej. Twierdzenie, że sympozja w Centrum Ciepłownictwa zawsze przynoszą tak szybki sukces organizatorom, byłoby nieuprawnionym uogólnieniem. Bezsprzeczny natomiast jest fakt, że wszystkie konferencje były sukcesem organizacyjnym. Pochlebne oceny uczestników i nasze doświadczenia są gwarancją, że zapewniamy Państwu profesjonalną obsługę na europejskim poziomie. Serdecznie zapraszamy do korzystania z naszych sal konferencyjnych. Państwa zadowolenie będzie dla nas powodem do największej satysfakcji. Zapytania o szczegółowe zasady i warunki wynajmu sal prosimy kierować do administratora Centrum Ciepłownictwa przy ulicy Walońskiej 3–5, pokój 015; tel. +4871/340 55 25.

Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Wrocław Spółka Akcyjna

